

**TRONG CHIẾN TRANH
KHÔNG CÓ HUYỀN THOẠI**

Kịch Bản

NGUYỄN HIẾU

BẢNG NHÂN VẬT

1. Lâm, chiến sĩ
2. Thịnh, chiến sĩ
3. Quang, Chiến sĩ
4. Năm, đại đội trưởng
5. Hoa, người yêu của Lâm
6. Đại diện cấp trên
7. Vịnh, chủ tịch xã
8. Ông Kiến, Trưởng công an xã
9. Cô Chuối, Thư ký ủy ban xã

Nhân vật phụ gồm chiến sĩ, dân quân xã, kẻ cướp.....

CẢNH I

Trong một khu rừng. Một đơn vị đang ém quân. Trời chập choạng tối, chiến sĩ nằm ngòai ngả nghiêng. Tiếng chim rừng lẻ loi gọi bạn.

Lâm: (Rút bi đông ra khỏi miệng) – Khà, buồn quá. Tiếng chim rừng, các cậu bảo con chim có tình cảm không?

Thịnh: - Làm gì có

Lâm: - Sao ? Đồ gốc. Không có mà nó cặp đôi sinh con đẻ cái được, tao đồ mày ghép con chim đực lạ vào con chim cái đấy (*cáu*) không có, hừ, mẹ tao mang bán đôi bồ câu ở chợ buổi cách nhà 10 cây số, một tháng sau đôi chim ấy lại bay về.

Thịnh: (*Lúng túng*) – Tao biết đâu đấy.

Lâm: (*Nhảy đến bên Thịnh*) – Tại sao tao lại chơi được với mày nhỉ, chán thật, đàn ông đàn ang gì cứ nhũn như lá mừng toi, vừa nhúng vào nước sôi đã nhũn ra. Này, tộp một ngụm cho kên gân lên cốt một tí.

Quang: - Đừng bắt nó uống thứ của nợ ấy. Còn mày cũng thôi đi

Lâm: (*Bảo Quang*) - Mày cũng là thằng ngốc. Đây xũng là một thứ rượu, tất nhiên không tuyệt vời như rượu bố tao nấu ở nhà, nhưng còn hơn là uống nước suối (*ngấm ngấm*) Tao đang đi, chợt thấy một vũng nước, trong đó có những quả vả chín mọng, rửa nát, tao quỳ xuống nhìn, thấy mùi thơm thơm như mùi hoa Đinh lăng ở trường của chúng mình (*Trâm ngâm*). Hoa Đinh lăng tao đã hái cho Hoa gài đầu (*mơ màng*) uống ngụm nước thấy say say, mùitóc Hoa làm tao nao nao.

Thịnh: - Mày lại nhớ đày?

Lâm: (*Gạt đầu im lặng, định giơ bi đông uống tiếp*)

Quang: (*Gạt bi đông ra*) – Thôi đi, đừng nuốt thêm thứ nước quái quỷ ấy nữa, để bình tĩnh mà nhớ.

Lâm: - Kệ tao, kệ tao (*có uống một ngụm, trâm ngâm*) khi tao về, chắc gì Hoa đợi

tao. Thằng Khanh con lão Vịnh chủ tịch xã, thằng chó chết ấy mê Hoa lắm. Mà nó lại ở nhà, địa liền như thế.

Quang: - Cái Hoa không phải loại người như thế!

Thịnh: - Biết đâu đấy.

Lâm: - Mà nói sao, cái gì (*chồm lên*) ừ, cũng cóc cần, nếu Hoa không còn yêu tao (*ngừng*) Tao chỉ sợ Hoa bị thúc ép, bị giăng bẫy.

Quang: - Đàn bà, con gái khi yêu họ sẽ nghĩ ra cách để tránh những cái bẫy.

Thịnh: - Mà đã yêu chưa mà sành thế?

Quang: - Tao đọc sách thấy nói thế. Sách là thứ bọn thông thái, từng trải nhìn cuộc đời đến thủng mắt sau đó nghĩ đến thói óc mới viết ra.

Lâm – Cũng có thể như thêm nhưng mà mà còn lạ gì ở làng chúng mình.

Thịnh: - Ừ, chỉ cần nhà Hoa không đủ tiền mua thóc. Thằng Hùng em cô ấy cần cái dấu chứng nhận vào lý lịch, ông Hạ xin giấy thông hành đi chơi với ông em trên Thái, Em lão Vịnh là chủ nhiệm hợp tác xã, cháu rể lão là công an xã.

Lâm: (*Bịt tai*) – Tao biết rồi, biết rồi đừng nói nữa. (*Lặng*) Nhưng tao biết Hoa không phải thế (*rút chiếc khăn tay trong túi ra giơ lên, đọc*) “Nhớ mãi, đợi mãi”, chả nhẽ Hoa thêu để chơi à, cô ấy sẽ đợi tao, sẽ chờ tao.

Quang: - Tao cũng nghĩ thế!

Thịnh: - Tốt hơn hết đừng dính vào đứa con gái nào (*thở dài*) đỡ phải lo, phải nghĩ, phải dằn vặt (*chìa tay xin Quang*) còn ít thuốc nào không?

Quang: - Đây, toàn lá sắn khô

Lâm: - Mẹ khi, lão Ba Sanh ở nhà, lúc nào cũng có thuốc ngon (*im lặng*) bọn chúng nó sướng thật.

Chiến sĩ I: *(lại gần)* – Lá sắn khô à, có tằm tí sái nào không? *(Chep miệng)*
Mà cũng chẳng sao, có khói là được rồi.

Lâm: *(Chìa gói thuốc ra)* – Hút đi *(hỏi)* bố mày ở nhà làm gì?

Chiến sĩ I: *(Ngạc nhiên)* – Tra lý lịch đấy à?

Lâm: - Nói đi xem nào?

Chiến sĩ I: - Thợ nê, bố tao làm không hết việc, rượu uống không hết say.

Lâm: *(Hỏi tiếp một chiến sĩ đang đến)* – Bố mày?

Chiến sĩ II: - Cái gì?

Quang: - Chắc nó hỏi nghề nghiệp.

Chiến sĩ II: - Thuyền chài, vớ được con cá nào chén con ấy. Tháng này tháng mấy nhỉ?

Thịnh: - Chín Tây, tám Ta.

Chiến sĩ II: Đang mùa mò đây, mổ con nào con đây bụng đầy trứng.

Chiến sĩ III: *(Khom khom đi lại)* – Khum tay vào không lão **Nấm** đến lại ỉ eo.
Mẹ khi toàn giả nhân giả nghĩa.

Thịnh: - Cũng phải thôi, nhờ chúng nó phát hiện ra lừa.

Lâm: *(Gắt)* – Thôi đi *(hỏi Chiến sĩ III)* bố mày ở nhà làm gì?

Chiến sĩ III: - Thợ điện, lúc nào bị mẹ tao kêu thiếu tiền ông ấy lại đổ
cho là chập mạch.

Chiến sĩ IV: *(Từ một gốc cây nhô lên)* – Bố tao làm công ty vệ sinh,
có hôm vớ được cả cái nhẫn, bố tao mang lên nộp. Mẹ tao biết, lâu bầu
suốt đêm, bố tao quát “làm người, ở nghề gì cũng phải cho sạch”.

Lâm: - Thế không có đứa nào con ông to à? *(Uống nước ở bi đông)* Bố tao
là nông dân *(chỉ Quang)* Bố thàng này cũng thế *(chỉ Thịnh)* Bố thàng
này cũng nông dân.

Thịnh: - Lâm, mày lại ...

Lâm: - Chứ sao nữa. Mà có nhớ, khi ba thằng mình trúng tuyển người ta bảo chúng ta đi làm nghề vụ thiêng liêng là bảo vệ tổ quốc, ừ, tổ quốc là thiêng liêng thì mọi người đều phải dung vào chứ, tại sao chỉ toàn con dân đen thôi, trong khi thằng **Quang** học giỏi như thế, nhớ một cái thì hại bao nhiêu tổ quốc. Chết xám đấy. Mẹ khi.

Quang: - Mà đừng nói thế.

Lâm: - Còn sao nữa. Lão chủ tịch xã mình năm đưa con trai, ba đưa con gái có đưa nào đi bộ đội không? Cứ ra đường là nhót vào nhà máy, công trường, ăn gạo bong. Con Lý, thằng Nhân nhà lão còn vào công an, chà.

Thịnh: - Tao xin mà đừng nói nữa, mà say rồi đấy.

Lâm: - Tao không say, không say, thứ này mà say được à? (*Rên rì*) Nếu vì tổ quốc tao có thể bỏ hết, hy sinh hết những thứ cao quý nhất. Mẹ kiếp đưa nào cứ thử câu một năm đất ở làng mình xem, tao quai cho vỡ mũi ngay. Vì những thứ đó tao sẵn sàng xa mẹ tao, bố tao, xa cả người tao yêu. Mẹ khi. Nhắc đến họ thành ra nhớ quá (*gâm lên*) nhớ quá. Nhưng tao buồn, tao chán nản vì sự bất bình đẳng, sự lừa gạt của con người với nhau.

Quang: - Mặt trời chiếu sang cho tất cả mọi loài.

Lâm: - Con chuột, con cú lại lẩn tránh.

Thịnh: - Đừng nói nữa, mỗi người có một số phận.

Chiến sĩ I: - Cậu lại an ủi rồi. Tất cả đều do bàn tay người ta cả. Như bố tớ, chỉ cần hai đường bay là com rượu ê hề (*chỉ Chiến sĩ II*) bố cậu chỉ cần tung lưới lên là vớ được trăm, chếp.

Chiến sĩ II: - Ở song ít Trám lăm.

Chiến sĩ I: - Là ví thử thế (*chỉ Chiến sĩ II*) thợ điện muốn ăn chỉ cần ấn một cái cầu dao.

Lâm: - Làm nghề nào ăn nghề ấy (*cười chua chat*) nghề lãnh đạo thì trông vào lời hứa hẹn với nhân dân.

Quang; - Nhưng nghề nào cũng có cái sợ. Thợ nề sợ chủ keo kiệt, đánh cá sợ thủy tề, thợ điện sợ đê mê gió.

Lâm: - Lãnh đạo thì sợ sự thật.

(Tất cả cười to) – Tuyệt hay.

Thịnh:*(Nhìn Quang)* – Thôi đi các cậu, mình chưa hiểu hết sự việc đâu, còn nhiều phức tạp lắm.

(Nắm ra)

Nắm: - Tôi nghe câu được câu chẳng, song cũng nắm được ý các cậu *(ngiên giọng)* Tất cả nói đùa đây chứ?

Thịnh:*(Hốt hoảng)* – Báo cáo anh, an hem uống linh tinh một tí *(lúng túng)* cũng có thể do rồi, do lấp chỗ trống nên nói vui anh ạ.

Nắm: - Nói vui thì không sao, chỉ có điều bận sau nên chọn chuyện mà nói, nếu không sẽ ảnh hưởng đến tư tưởng chiến sĩ.

Lâm: *(Đứng bật dậy)* – Tôi nói thật, nếu đồng chí hiểu được.

Nắm:*(Cười nhạt)* – Cứ cho là như thế đi *(quay chỗ khác)* Các đồng chí chuẩn bị ngày mai, đơn vị chúng ta sẽ hỗ trợ với đơn vị bạn làm nhiệm vụ đặc biệt.

Lâm: - Anh có thể nói rõ cho biết cái đặc biệt ấy như thế nào?

Nắm: *(Dứt khoát)* – Cứu đồng chí Ba Sanh đang bị vây ở địa điểm K.

Lâm; - Cứu Ba Sanh? Nếu vậy thì tôi không đi, tôi chống lệnh.

Thịnh: - **Lâm** , cậu say quá.

Lâm: - Tao không say, vì tao hiểu rõ giá trị của tao, của mày, *(chỉ mọi người)* của anh em ta, và nhất là của thằng **Quang**. Một tài năng, một học sinh giỏi toán nó có thể thành bác học nếu như ...

Nắm: - Đây là mệnh lệnh. Hơn nữa đại tá Ba Sanh là một chỉ huy xuất sắc.

Lâm: - Tôi sẽ nói về Ba Sanh sau. Tại sao? Hàng trăm người bị bỏ mạng khi vào chỗ nguy hiểm để cứu một con người. Về lẽ sống thì một người không thể hơn hai người, ba người; càng không thể hơn hàng trăm

người. Chúng tôi là cái gì mà các anh xem nhẹ, coi thường, rẻ rung như vậy.

Thịnh: - Lâm

Lâm: - Để tao nói hết. Trong một gia đình trước mặt bố mẹ chúng tôi, mỗi đứa chúng tôi đều cần thiết như Ba Sanh cần thiết đối với bố mẹ ông ấy, thế sao...

Nấm: - Hàng ngàn, hàng chục người chúng ta không thể nào bằng đồng chí Ba Sanh. Gia đình, bố mẹ, đây đang là mặt trận. Các đồng chí biết đấy, Ba Sanh đánh đâu thắng đó, đồng chí có khả năng chủ động hoàn toàn trong chiến lược, biết tạo ra những quả đấm thép.

Quang: - Con người tuyệt vời như thế tại sao lại bị bao vây, đến nỗi trở thành cái mồi, cái bẫy tiêu diệt sinh lực của ta.

Lâm: - Mà là một tài năng lớn, bắt tay (*thò tay về phía Quang*) vâng, xin đồng chí chỉ huy giải thích rõ.

Nấm: (*Lúng túng*) - Con người là con người. Phải có lúc sơ hở chứ?

Lâm: - Chúng ta chết quá nhiều vì hấn ta rồi, cả sư đoàn ta, những đơn vị chủ lực thiện chiến, cứ như đàn châu chấu thấy bóng điện lao đến, bu vào để rồi bị tiêu diệt, rơi rụng.

Nấm: - Đồng chí sẽ chịu trách nhiệm khi gọi đại tá Ba Sanh là hấn.

Lâm: - Gần một năm nay tôi làm cần vụ cho Ba Sanh, tôi biết ông ta là người thế nào. Thơm nức, khôn khéo, và uốn éo như lươn. Tôi chỉ lạ là con người bóng lộn lên như vậy lại có thể hiểu được mặt trận để làm nên chiến thắng.

Nấm: - Người có tài bao giờ cũng thế.

Lâm: - Tôi không thể chết vì một người mà bản thân cảm thấy không thuộc hàng ngũ của chúng tôi.

Nấm: - Không được nói bậy; không được gây tư tưởng hoang mang.

Lâm: *(Mở to mắt gay gắt dữ dội)* – Anh chỉ là một người mù không nhìn thấy gì hết.

Nấm: - Anh chống lại lệnh, bôi xấu cán bộ.

Lâm: - Tôi chống lại sự ngu xuẩn cố tình đẩy chúng tôi đến chỗ chết vô ích.

Nấm: *(Nghiến răng)* – Các đồng chí

Một vài chiến sĩ : - Có

Nấm: - Tôi ra lệnh

(Thình, hai, ba chiến sĩ đứng nghiêm)

Bắt giữ chiến sĩ **Lâm**, giải theo tôi

Thịnh: Anh **Nấm**

Nấm: - Hãy chấp hành lệnh của người chỉ huy.

Lâm: - **Thịnh** *(cười nhạt)* cậu hãy chấp hành nhanh lên. Tớ sẽ giúp cậu *(rút dây dù ra tự trói mình lại rồi giơ tay lên hỏi Nấm)* Hải long rồi chứ đồng chí.

Nấm: - Giải đi, nhốt vào phòng giam.

Chiến sĩ I: - Báo cáo đồng chí C trưởng, phòng giam ở chỗ nào?

Nấm: - Phòng giam hả? Ở cạnh phòng họp.

Chiến sĩ II: - Chúng tôi không biết cả phòng họp ở đâu nữa,

Nấm: - À, ở cái phòng kề ngay phòng tôi ấy. Thôi dẫn đi *(Nấm quay vào)* tôi sẽ kiểm tra lại.

Thịnh: - Khổ quá, cậu thật là ... Mồm miệng không giữ gìn gì cả.

Lâm: - Cậu cứ tuân theo mệnh lệnh đi.

Quang: - Chà. Mà cũng chả sao đâu, để chấn chỉnh đội ngũ ấy thôi. Không lẽ làm đại đội trưởng lại không phải là người ác, chỉ có điều..

Lâm: - Thôi các cậu thực hiện đi.

(Lâm rời Thịnh, Quang, các chiến sĩ đi theo qua sân khấu)

CẢNH II

(Tối. Quang cảnh cuộc họp đại hội)

Nấm: *(Sôi nổi)* – Bộ đội không phải là lính. Bộ đội là chiến sĩ của nhân dân. Chiến sĩ nhân dân là thế nào? À, đó là những người toàn tâm, toàn ý phục vụ công việc chung, đặt mục tiêu, quyền lợi chung lên hàng đầu làm trọng tâm cho tất cả sự phấn đấu rèn luyện, cho mọi hành động của mình. Muốn thực hiện nhiệm vụ chung, à, phải quên tất cả, phải dẹp tất cả những gì gọi là riêng tư đi như tình cảm, ý thích, kể cả nỗi vui buồn *(chỉ Quang đang ngáp)* Đồng chí có nghe tôi nói không đấy?

Quang: - Báo cáo có

Nấm: - Thế tại sao đồng chí nháp. Nháp là biểu hiện sự chán nản, uể oải, không tập trung. Đồng chí thử nhắc lại câu gì tôi vừa nói xem nào. Đề nghị đồng chí đứng lên.

Quang: *(Đứng lên nhắc như một cái máy)* – Phải dẹp tất cả những gì gọi là riêng tư đi như tình cảm, ý thích kể cả nỗi buồn *(cao giọng chỉ tay vào Nấm)*. Đồng chí có nghe tôi không, thế tại sao đồng chí lại ngáp?

Nấm; Tôi có ngáp đâu.

Quang: - Báo cáo C trưởng, không phải tôi hỏi đồng chí mà tôi nhắc lại lời đồng chí vừa nói để chứng minh rằng tôi không bỏ sót một lời nào của đồng chí. Còn việc tôi ngáp, hoàn toàn ngoài ý muốn, do đó tôi không dẹp được ...

(Mọi người cười)

Nấm: *(Phải tay)* – Thôi được rồi, đồng chí nghiêm chỉnh đi

Quang: - Tôi hoàn toàn không đùa cợt trước giờ phút long trọng này.

(Mọi người càng cười)

Nấm: - Im lặng đi, chả có gì mà cũng cười. (*Đợi tiếng cười rộ lên rồi tắt dần*) Tôi nói tiếp, nhiệm vụ chung, trước mắt chúng ta hiện nay là giải vây cho đồng chí Ba Sanh, tham mưu trưởng quân đoàn chúng ta, một người đa mưu tài trí. À, nhờ có tài phán đoán xuất quỷ nhập thần, đồng chí đã góp phần lớn cho tất cả thắng lợi trong mùa khô, và cả mùa mưa. Vừa qua vì một sơ ý nhỏ, đồng chí bị bao vây, quân đoàn ta, rồi các đơn vị bạn đã cử nhiều đơn vị đi ứng cứu, giải vây. Tiếc rằng, trong hàng ngũ chúng ta có một vài cá nhân đã tung dư luận hoang mang, ảnh hưởng đến tinh thần an hem (*chỉ **Thịnh, Quang***) Hai anh nói chuyện riêng gì thế.

Thịnh: - Báo cáo tôi không nói, mà vì ngựa bên hông trái, nên tôi nghiêng người để gãi.

Quang: Báo cáo C trưởng, tình hình đúng thế đấy ạ, trước giờ phút long trọng này...

Nấm: - Gãi, vô lý. Thôi được rồi . Chính A5 của đồng chí **Thịnh**, đồng chí quá nỗ lực chiến sĩ. Sau đây tôi sẽ cho tách các đồng chí đồng hương ra để tránh bè phái, à, công tác tư tưởng bị coi nhẹ, ừ, coi nhẹ công tác giáo dục tư tưởng, từ đó ... à, các đồng chí biết chiến sĩ **Lâm** bảo, người đồng chí Ba Sanh thơm lòng, nên không phải người của ta. Đây là sự bói móc, à các đồng chí nên nhớ, các đồng chí lãnh đạo làm việc bằng đầu. Đầu là trí óc, còn chúng ta làm việc bằng chân, tay, à như con người chúng ta, các đồng chí lãnh đạo là đầu. Chẳng thế người ta gọi là thủ trưởng là có lý do. Đầu đúng là đầu. Thủ mà lại, còn chúng ta là tay chân. Đầu óc nghĩ ngợi, chân tay thực hiện. À, một người lo không bằng kho người làm. Vì thế, các thủ trưởng có ăn no hơn, mặc đẹp hơn, có hộc sới một tí, chúng ta cũng không có quyền ghen tị. Đầu phải đội mũ, còn chân thay không cần.

Quang: - Báo cáo C trưởng, sao chân chúng ta lại đi giày, có cả tất,

Nấm: - Đồng chí chưa hiểu hả? vì chúng ta ra trận sợ dẫm phải gai, dây thép gai, mảnh đạn. Chứ đi cây, bừa, làm ruộng không ai người ta đi giày, giày chỉ tổ vướng, cứ chân không thôi. À, các đồng chí lãnh đạo thì

không thể đi đất, ra nước ngoài, tiếp khách là phải có giấy. Như tay chúng ta đây có bao giũo phải bọc phủ cái gì đâu, tây không mới bóp cò chính xác được.

Chiến sĩ II: - Tôi thấy có người chả có chức tước gì cũng đi găng.

Nấm: - Các đồng chí không biết, ở xứ lạnh thì khác. Còn ở ta, chỉ có bọn tiêu tư sản, trí thức nhàn rỗi, tay chân để không mới đi găng để bảo vệ. À, mà thôi đi, để tôi nói tiếp. Bây giờ ta phải bàn, để giải quyết dứt khoát tư tưởng cục bộ, bản vị, cá nhân. Chúng ta phải đi đến quán triệt tư tưởng mục tiêu chung, à chúng ta có thể hy sinh hàng chục, hàng trăm, thậm chí hàng nghìn người để cứu đại tá Ba Sanh cũng không sợ thiệt thòi. Đó là sự hy sinh vì tổ quốc.

(Có tiếng động)

Các đồng chí có trói chặt chiến sĩ **Lâm** không đây?

Chiến sĩ I: - Báo cáo đại trưởng chu đáo lắm rồi

Nấm: - Tiếng gì lịch kịch đây?

Quang: - Báo cáo C trưởng chắc là giở mình. Ai nằm lâu chả phải thế.

C phó: *(Im lặng từ trước)* – Vấn đề xử lý đồng chí **Lâm** tôi không tán thành.

Nấm: - Tôi đã quyết định, cần phải làm như vậy, tư tưởng đã phân tán, đầu óc đã nảy sinh điều này điều khác thì chẳng còn đâu sức chiến đấu ... Về việc này tôi chịu trách nhiệm... *(giật mình thấy Lâm đứng ngoài cửa, tay long thong sợi dây dù)* Kìa, kìa, các đồng chí, chiến sĩ **Lâm**.

(Mọi người quay lại)

Lâm: - Anh **Nấm** ạ. Tôi nghe hết rồi vì vậy tôi biết càng rõ. Anh là một thằng ngu xuẩn. Nếu lính trơn ngu xuẩn thì chỉ chết mình nó. Với một người có chút ít chức tước thì sự ngu xuẩn sẽ gây tác hại đến đâu. Vì dốt bao giờ cũng dễ thành độc ác. Không biết vì anh chúng tôi còn phải hy sinh đến thế nào nữa.

Nấm: *(Giận dữ hét lên)* – Nói láo, kìa an hem túm lấy trói nó lại.

Lâm: - Cái gì. An hem không làm đâu. Anh thích thử tự làm xem.

Nấm: (*Gầm lên*) - Tôi ra lệnh cho các đồng chí bắt tên phản bội lại.

Lâm: Tao mà là phản bội à? Còn mày.

Nấm: (*Tiến lại, định giật dung của một chiến sĩ*)

- Không thể.

(*Lâm nhanh hơn, giật súng trên tay một chiến sĩ*)

Lâm: - An hem tránh ra để tôi cho nó biết (*Lâm bất ngờ nâng súng lên*)

Quang: - **Lâm, Lâm**, đừng liều lĩnh thế.

(*Đứng lên, lúc đó Nấm lao về phía Lâm, đèn tắt tiếng súng nổ*).

Tiếng **Quang:** - Trời ơi, tao dính...

Thịnh: - **Quang**, trúng đạn rồi, **Lâm** ơi

(*Ai đó bật lửa*)

(*Lâm đứng sững người lại, đánh rơi khẩu súng*)

Lâm: (*Gào lên, hai tay chơi vơi, chệnh choạng đi về phía Quang, anh qui xuống, ánh đèn pin giao nhau*) **Quang** ơi, **Quang** ơi tao không ngờ, tao lại giết mày.

Nấm: (*Lom khom đứng dậy, ánh đèn bùng lên*)

-Mày không giết được tao đâu (*hô to*) Các đồng chí trói nó lại. Nhanh lên, không ai được cưỡng lệnh.

(*Các chiến sĩ ngăn ngừa rồi xô lại giữ lấy Lâm*)

Lâm: (*Đẩy mọi người, khụy xuống ôm xác Quang*) – Vì tao, vì tao. Có ngờ đâu lại là mày, biết làm gì cho mày sống hả **Quang**. Tại sao những viên đạn lại không có mắt. Trời ơi, tao đáng chết lắm rồi **Quang** ơi, **Quang** ơi, cho tao đi cùng với.

(*Mọi người giữ chặt Lâm khi anh đang chồm vờn cầm khẩu súng, đèn sập lại*)

CẢNH III

Tòa án đã chiến

Đại diện cấp trên, Năm, đại đội phó, Thịnh, Lâm, Chiến sĩ I, đại diện chiến sĩ, Chiến sĩ III liên quan.

ĐDCT: - Có nhân chứng rồi chứ?

Năm: - Tất cả chúng tôi đều là nhân chứng.

ĐDCT: - Các đồng chí trình bày đầy đủ. Làm sao không ai bị oan ức, không ai bị thiệt thòi.

Năm: - Hồi bảy giờ tối (*xem đồng hồ*) Có lẽ hơn một chút. Khoản 7 giờ 17 phút (*đọc lại bản viết*) Khi C chúng tôi đang họp bàn kế hoạch tác chiến theo tinh thần, phương án trên đưa xuống.

ĐDCT: Đồng chí đọc gì đây?

Năm: - Vâng, tôi viết trong bản này rất đầy đủ.

ĐDCT: - Thế thì thôi, tôi sẽ xem sau (*chỉ Chiến sĩ I*) đồng chí lúc đó ở đâu?

Chiến sĩ I: (*Ủ rũ*) - Tôi ngồi sát bên cửa ra vào.

ĐDCT: - Thế sung nạn nhân, à tội hình (*Khẽ hơn*) Tội phạm; (*nhớ một chút*) Phải rồi cần phải gọi cho chính xác, dù sao đây cũng là một phiên tòa (*cao giọng*) Phải rồi hung thủ lấy súng ở đâu?

Năm: - Đúng, tôi nghe nói các phiên tòa gọi kẻ giết người là hung thủ. Báo cáo anh tên **Lâm** hung thủ đã giật súng chiến sĩ (*chỉ tay Chiến sĩ II*) đúng cậu này đây.

ĐDCT: - Đồng chí là lính, tại sao vũ khí ...

Chiến sĩ III: - Báo cáo (*lung tung*) Vâng là bộ đội.

ĐDCT: - Ủ, tôi muốn hỏi tại sao là chiến sĩ, đồng chí không bảo vệ vũ khí khi để hung thủ lấy được. Vô tình hay cố ý, cần xem kỹ.

Chiến sĩ III: (*Bật dậy*) - Báo cáo, quả thật là bất ngờ,. Lúc đó tôi đang ngủ, chợt nghe tiếng ồn ào. Khi ngủ thì không thể chủ động được. Chưa mở được mắt đã thấy bị giật rồi.

ĐDCT: - Giữa cuộc họp mà đồng chí lại ngủ.

Chiến sĩ III: - Vâng, vì thức cũng chẳng để làm gì.

Nấm: (*Cáu*) – Tại sao tôi đang nói đồng chí lại ngủ.

Chiến sĩ III: - Vì tôi thấy những điều đồng chí nói chả ảnh hưởng gì đến tôi cả (*ngỡ lại*) à, có nhưng tôi nắm được từ đầu cuộc họp kia. Còn về sau đồng chí nói lan man cũng vẫn cái ý ấy, vì thế tôi tranh thủ, vả lại tôi cũng buồn ngủ quá.

Nấm: - Như vậy chúng tỏ liền một lúc đồng chí vi phạm hai tội. Một là coi thường cấp trên, coi thường kỷ luật chiến trường, hai là đồng lõa với hung thủ, đồng chí đáng bị truy tố.

Chiến sĩ III: - Báo cáo, tôi nghĩ cả hai đều không đúng, vì nguyên nhân sâu sa là đêm trước tôi phải gác suốt đêm, nên buồn ngủ là điều khó tránh.

ĐDCT: - Đúng. Ngay tội nhân, hung thủ cũng cần được xét đến nguyên nhân sâu sa (*quay sang Lâm*) Anh trả lời rõ ràng vì sao anh lại nổ súng vào đồng đội của mình.

Lâm: (*Im lặng, buồn bã*)

ĐDCT: - Anh cần nói rõ. Có thể cho chúng tôi hiểu qua lời khai của anh, mọi sự sẽ được giải quyết công bằng hơn.

Lâm: - Tôi uất ức, tôi cảm giác chúng tôi bị coi thường (*cúi đầu rồi ngẩng lên*) chúng tôi cũng là con người chứ. Sự ngu ngốc, sự cứng nhắc chỉ biết cúi đầu tuân theo những mệnh lệnh ngớ ngẩn, điều đó làm chúng tôi thiệt mạng. Chỉ vì một người, mà người đó tôi biết là ...

Nấm: Anh cho cấp trên là ngớ ngẩn; à anh khinh thường quân lệnh như sơn, tác hại sẽ không nhỏ nếu như ... đối với cán bộ lãnh đạo cấp trên (*liếc ĐDCT*) anh đã khinh rẻ, bôi nhọ.

Lâm: - Tôi không nói xấu, không gán ghép ai cả. Đây là bản chất của hắn mà tôi biết được, nhìn ra. Nếu tôi bảo hắn đang lừa gạt chúng ta thì các anh nghĩ sao?

Nấm: - Không bao giờ có chuyện cấp trên lừa dối cấp dưới. Ngay việc nghĩ cũng vậy anh có biết anh bị ghép vào tội bất tuân thượng lệnh không? Ở chiến trường ai cũng như anh thì còn chỉ huy, đánh đấm gì/

ĐDCT: - Bất kỳ một mệnh lệnh chủ trương nào đưa xuống dưới đều được nghiên cứu kỹ căn cứ vào yêu cầu nhiệm vụ, đường lối chiến tranh, và có lúc có cả sự cần thiết của chiến thuật. Anh là một chiến sĩ nhưng thiếu hẳn bản lĩnh chiến sĩ. Hay anh hèn nhất? Từ hèn nhất đi đến phá rồi không xa. Khi lẩn tránh, con người nhiều mảnh khốc lắm.

Lâm: Tôi không hèn nhất.

Nấm: - Thôi, không cần giải thích, như thế là đủ rồi. Anh em ở đây ai cũng tận mắt chứng kiến tội ác của tên Lâm. Hắn từ lâu có âm mưu, giết chết cấp chỉ huy, để làm gì? Để cướp quyền, gây rối loạn trong hàng ngũ, và không thể không tính đến sự phản loại; phản chiến và đi đến đầu hàng.

ĐDCT: - Ghê thế kia à, liệu kết tội như vậy có quá không?

Nấm: Không, rất đúng. May là tôi đã tỉnh táo tránh được, chỉ tội đồng chí **Quang**, một chiến sĩ hoạt bát ...

Lâm: - Đừng nhắc nữa, tôi xin chịu mọi hình phạt vì sai lầm đây tội lỗi của tôi (*hạ giọng*) **Quang** ơi. Thằng bạn giỏi giang của tao ơi, vì tao, vì sự vội vàng, nóng nảy và kém cỏi của tao, mày đã chết. Tha thứ cho tao.

Nấm: - Vì thế, tôi đề nghị cấp trên cho tên **Lâm** lãnh án tử hình.

ĐDCT: - Tất nhiên. Vì kỷ luật của một quân đội, vì sức mạnh của một tập thể. Tội phạm là một kẻ gây án một cách ngẫu thơ; nhưng nếu không nghiêm khắc hậu quả sẽ trầm trọng. Lúc này chúng ta đang đứng trước thử thách gay go. Mỗi người chúng ta phải hiểu mình là gì trong một đội ngũ. Vì vậy (*long trọng*) muốn chiến thắng, người lính không thể là một tên phá rối, dù sự phá rối đó nhân danh cái gì. Chiến thắng không phải để riêng ai, không phải tám huân chương cho riêng người nào, vì vậy (*nặng nề*) tôi đồng ý.

Thịnh: - Không thể được, nặng quá, làm thế (*khuôn mặt Lâm ngẩng cao lì ra*) tôi e cấp trên, mọi người.

Chiến sĩ I: Nặng quá.

C phó: - Nặng từ lúc trước kia. Vì cái nặng ấy mới kéo đến cái này.

Nấm: - Đây là tòa án đã chiến có quyền quyết định tất cả. Cho tội nhân nói một câu. Có ân hận gì không?

Lâm: Tôi chỉ tiếc là ở cùng đội ngũ với một kẻ thô bạo, dốt nát, (*chỉ Nấm – hạ giọng*) sai lầm, sai lầm quá **Quang** ơi, chờ tao đi với.

Nấm: - Tòa đã xét duyệt, cấp trên đồng ý, đồng chí hạ sĩ Lê **Thịnh** cùng đồng chí (*chỉ Chiến sĩ I*) thực hiện lệnh toàn án.

Thịnh: (*Thở dài*) – Giam vài ngày đã chứ.

Nấm: - Thi hành ngay lập tức, C ta còn có nhiều việc lắm, làm việc nào phải triệt để việc ấy (*quay ĐDCT*) đồng chí chuẩn ý chứ.

ĐDCT: - Tôi rất đau lòng. Thời chiến mệnh lệnh và tình cảm không thể đi cùng.

Nấm: - Đây, các đồng chí nghe rõ chưa (*chỉ Chiến sĩ III*) để chuộc lỗi, đồng chí được bổ sung vào đội bắn phạm nhân.

Lâm: - Khốn nạn, khốn nạn (*gào to*) thương mày quá **Quang** ơi.

(*Thịnh ủ rũ bước xuống*)

Nấm: (Mời **ĐDCT**) – Mời đồng chí (*im lặng – thờ dài*) tay nọ cầm dao chặt tay kia, tôi cũng đau lắm, nhưng kỷ luật phải giữ gìn.

ĐDCT: Luật pháp trùm lên mọi người, không ai được ưu tiên trong đó, tội cậu ta quá.

Nấm: - Đồng chí Ba Sanh nó còn nói xấu thì nó nể ai. Đến phòng tôi đã. Tôi còn nửa gói Trường Sơn bao bạc (*quay sang **Thịnh***) giải đi, ra bìa rừng, cạnh cái vực (*khẽ*) tôi có muốn thế đâu, tại hấn chứ, trách sao được an hem mình.

ĐDCT: - Đại đột, nông nổi dễ gây tội lỗi quá
(*Quay đi thật nhanh rồi khuất hẳn*)

CẢNH IV

Tại một góc rừng

Thịnh , **Chiến sĩ I**, **Chiến sĩ III** dẫn **Lâm** ra

Thịnh: - Tha thứ cho tao.

Chiến sĩ I: - Đừng oán chúng tôi anh **Lâm** ạ.

Lâm: - Chúng mày làm gì nhỉ? Cả tao nữa, hừ, chỉ là con dao, cái gậy, khẩu súng trong tay cầm. Những vật vô chi đó có lý do nào, có quyền gì để giận hờn nhau.

Chiến sĩ III: - Anh phù hộ cho chúng tôi qua cuộc chiến tranh này, làm quân nó

lúc nào cũng thua, quân ta lúc nào cũng thắng.

Lâm: - Nếu tao làm được. Nhưng mà thôi (*dừng*) các cậu chọn một cái cây đi không cần phải trói. Tao sẽ đứng tựa vào đấy (*chỉ tay*) kia rồi (*đi nhanh*) tao sẽ đứng thế này.

(**Thịnh** tiến lên, rút trong túi đưa cho **Lâm** điều thuốc lá)

Thịnh: - Mày hút đi, lần cuối cùng

Lâm: - A, lâu lắm mới thấy một điều thuốc lá thật sự như thế này (*xem*) Trường Sơn à (*vây hai chiến sĩ*) lại đây. Bốn thằng mình cùng hút (*rút bật lửa trong túi đưa cho Thỉnh*) Tao bật lửa, dành hơi đầu tiên cho mày.

Thỉnh: (*Quay mặt đi*) – Chúng tao còn sống, mày cứ...

Chiến sĩ I: - **Lâm** hút đi, chúng tôi còn ...

Lâm: - Vớ vẩn, yêu cầu cuối cùng của tao: thằng **Thỉnh** rít mở đầu (*ngửi*) thuốc vẫn còn mùi chua, mới quá nhỉ, ở đâu thế.

Thỉnh: - Anh gì ở quân đoàn gửi xuống cho tao, bảo thưởng.

Lâm: Thương? Vì cái gì nhỉ, hay vì cái này (*chỉ vào mình*) mà thôi mặc xác các ông ấy, nào hút đi, rít khỏe vào.

(*Thỉnh hút thuốc, đưa cho **Lâm**, rồi **Chiến sĩ I**, **Chiến sĩ III***)

Lâm: - Ngon thật (*đưa bật lửa*) mày cầm về đưa cho mẹ thằng **Quang** đừng nói là tao đã ... khiến nó. Chắc sẽ được là liệt sĩ thôi thương mẹ nó quá. Còn với mẹ tao, tao ân hận (*thở dài*) nếu được, chúng mày nhớ bảo đơn vị cố gắng nói dối, hay không nói gì, cứ lờ đi, ở nhà cứ hy vọng, cứ chờ đợi còn hơn biết tao chết như thế này.

Chiến sĩ I: -Ừ cứ để quên đi. Mọi sự dân sẽ quên

Lâm: - Tùy chúng mày. Tao làm tao chịu, đừng để ai bị xỉ nhục vì tội lỗi của tao. **Thỉnh** nhớ không? (*Rút túi*) Còn cái khăn tay này nhớ đưa lại cho Hoa. Nếu có thể mày với Hoa, cô ấy tốt lắm.

Thỉnh: - **Lâm**, ai lại ...

Lâm: Để tao nói hết. Mày dùng tất cả mọi thứ của tao, trong đó có miếng vải dù khá rộng. Mày xé đôi cho mẹ tao một nửa, cho Hoa một nửa.

Chiến sĩ I: - **Lâm** yên tâm, bọn mình sẽ thực hiện.

Lâm: - Đừng kể cho Hoa nghe chuyện của tao **Thịnh** ạ (*thở dài*) Tao sợ cô ấy ảnh hưởng. Anh Nhuế - xã đội trưởng – nghe nói đã tái ngũ. Hoa sẽ lên thay (*cố cười*) nếu xã biết chuyện này Hoa mất hết.

Thịnh: (*Bịt tai*) – Mà đừng nói nữa, đừng nói nữa.

Lâm: - Mà sao thế? Tao có còn sống lâu nữa đâu, vài phút nữa thôi, chỉ cần ngón tay chúng mày nhích lên một cái (*làm động tác pha trò cười*) Bắn súng mà đeo găng thì đúng là không chính xác, đồng chí **Nấm** nói đúng (*chua chát*) chỉ một cái nhích nhĩ, tất cả con người đều ngay lập tức bị xóa trên mặt đất. Cả lão **Nấm**, cả tao, cả chúng mày. Một tài năng như thằng **Quang**, một đứa đốn mạt như tao.

Thịnh: - **Lâm**

Lâm: Ủ, **Thịnh**, mà lúc này nói đến lão **Nấm** làm gì nhĩ. Lão chỉ là một công cụ biết nói, ngốc nghếch, u mê, chán phèo. Sự sống lại cần trí thông minh. A, thôi, vòng vèo quá, mất thời gian của chúng mày quá. Ba đưa tiễn hành đi, không có bị liên lụy vì tao.

Chiến sĩ I: (*Ôm chằm lấy Lâm*) - ừ, ngay đây thôi, tôi sẽ gửi về nhà cho cậu số tiền vậy cậu tết vừa rồi.

Lâm: (*Tiến đến cây, áp lưng vào*) – Thôi. Không phải bắn khoản chuyện ấy nữa, nếu đến được thành phố nào, cậu đưa số tiền đó rat hay tớ chiêu đãi anh em. Được chứ.

Thịnh : (*Lao lên*) – **Lâm**, mình.

Lâm: (*Đẩy Thịnh*) – Cả cậu nữa, lùi ra xa đi như bóng đá. Khi phạt đối phương phải lùi cách 9 mét 50, ở đây cũng thế.

Thịnh: (*Nhìn vào mắt Lâm, rồi quay lại, tay gạt nước mắt*) – **Lâm** ơi, nếu tao về làng.

Lâm: - Thôi, khỏi dài dòng, đưa súng lên các cậu. Tớ thấy nóng ruột lắm rồi, và mệt mỏi nữa, y như bị một cái gì ám ảnh thúc giục,

báo trước. Chả thêm mà thằng **Quang** trước lúc đó cứ bảo “ trong giũu phúi trọng thể này”. Lạ thể , nhanh thể, tớ muốn được giải thoát để nghỉ ngơi, kìa **Thịnh** giúp tớ đi, hai cậu nữa.

Thịnh: (*Nâng súng lên nhằm **Lâm** rồi vút súng xuống*) – Tao không thể, không thể

Chiến sĩ I: - Tôi cũng thể

Chiến sĩ III: (*Quay mặt đi*) – ta bảo **Lâm** chạy đi nhé, được không?

Chiến sĩ I: - Về nói với ông **Nấm** thế nào?

Thịnh: - Tớ sẽ chịu kỷ luật, tội này không thể bị tử hình đâu.

Chiến sĩ III:- Cứ bảo là bắn rồi.

Thịnh: - Bắn xong đẩy xuống vực

Chiến sĩ I: - C trưởng có tin là mình ác thể không?

Chiến sĩ III: - Anh ấy chỉ biết chấp hành nghiêm chỉnh mệnh lệnh.

Chiến sĩ I: - Chỉ sợ **Lâm**

Lâm: - Cái gì mà lâu thể các cậu

Thịnh: (*lao lên quì xuống chân **Lâm***) – Mày vì tao, vì chúng tao, vì cả mẹ mày ở nhà, vì Hoa, mày chạy đi.

(*Hai chiến sĩ cuống lên*)

Chiến sĩ I: Chúng tôi sẽ bắn chỉ thiên, coi như xong rồi.

Thịnh: - Tao lạy mày, mày không hèn nhất đâu; mà vì tao, không thể chỉ trong hai ngày tao mất cả hai thằng bạn. **Lâm**, **Lâm** hiểu tao, thương tao.

Lâm: (*Ngõ ngàng*) – Lão **Nấm** kỷ luật chúng mày thì sao?

Thịnh: Mình sẽ chịu hết, cậu đi đi, đi cho xe khỏi khu vực này đi.

Lâm: - Tôi tòi tệ đến thể kia ư? Chạy đi, trốn thoát đồ tội cho các cậu. Còn thằng **Quang**.

Thịnh: Nhà **Quang** có mình nó là con trai, cậu phải về đỡ mẹ nó. Cậu thay nó, hiểu không, phải thay nó, Thôi chạy đi.

Lâm: (*Hỏi hai chiến sĩ*) – Các cậu muốn thế à?

Chiến sĩ I: Chúng tôi muốn vậy.

Chiến sĩ III: - Đi, đi nhanh lên

Lâm: - Ừ. (*Ôm chằm lần lượt ba người*) Tôi nghe ra rồi (*Thở mạnh*) sẽ có lúc gặp các cậu. Có gì tha thứ cho mình

Thịnh: (*Rút túi*) – Cầm lấy bột lửa, à, mùi xoa này (*rút túi khác*) hộp dầu của tao.

Chiến sĩ I: (*Rút túi*)- Tôi có tiền, cả gạc cá nhân.

Chiến sĩ III: - Nhanh lên, không anh **Nấm** (*Rút túi*) chẳng mang gì cả, à mang dây này đi, có lúc cần lắm đấy, cứ coi như bị lạc đơn vị.

Lâm: - Tớ đi nhé.

Thịnh: - Khéo đấy, cố tìm lấy mảnh võng mà ngủ trên cây không rấn cần là khôn.

Lâm: (*Vọng lại*) – Nhớ ròi (*khuất hẳn*)

Thịnh: (*Bảo hai chiến sĩ*) – Ba thằng mình bắn đi.

(*Họ bắn súng*)

Thịnh: (*Thở dài*) – Thế là ba đứa mình cùng chung một bí mật.

Chiến sĩ I: - Ừ, sẽ giữ đến cùng, cậu đừng lo.

Chiến sĩ III: - Đừng lo

(*Cả ba bước đi buồn bã*)

CẢNH V

Trong một hang sâu giáp mặt trận, tiếng súng nổ. Nấm băng bó gân như khắp người, hút thuốc liên tục, định mở bi đông uống, đại diện cấp trên đi đi lại lại thấy vậy ngăn.

ĐDCT: - Uống thế là đủ rồi, ông không nhớ ông đang bị thương à. Mà cũng thôi hút đi, trước kia gặp oong, có mấy rít khỏe thế này đâu; khói um cả hang.

Nấm: - Khát cháy cổ

ĐDCT: - Hút lắm thì khát nhiều chứ sai? Làm nốt hơi ấy vứt đi.

(Cả hai im lặng)

Nấm: - Thế là hết, hết sạch sành sanh. Hết không còn một tí gì (*đừng dậy*) hỏa lực của địch mạnh thật, hình như nó dồn tất cả để cút tiêu diệt bằng được C của tôi hay sao ấy.

ĐDCT: - Đại đội của đồng chí triển khai đúng phương án tác chiến vạch ra chứ.

Nấm: - Không sai một tý, không chệch một tích tấc (*đi đi lại lại*). Chúng nó như biết trước chặn lối, giăng bẫy hết (*thở dài*). Chúng nó tài giỏi thật, hay là có gián ngầm.

ĐDCT: - Đừng đánh giá địch một cách mơ hồ. Nói cách khác là thổi phồng uy tín của chúng. Chỉ huy đã vậy thì chiến sĩ trông vào ai.

Nấm: - Anh nhìn vào mặt tôi, nhìn máu tôi đây này (*ngừng*). Không, không, tôi không công thần khoe mẽ đâu. Ý tôi chỉ muốn nói rằng phải biết địch, đánh giá địch một cách cụ thể, không nên bung bít.

ĐDCT: - Bình tĩnh, bình tĩnh, phải hết sức bình tĩnh.

Nấm: - Nhưng bộ đội của tôi đâu (*quay lại*) đại đội của tôi đâu, đi hết, nướng hết, them C này nữa là gần trọn một sư đoàn ném vào việc cứu Ba Sanh (*ngồi xuống ôm đầu*) Hay thằng **Lâm**, chả lẽ thằng **Lâm** nó nói đúng, đó là một cái mồi thật, ông ta là...

ĐDTC: - Anh đã đứng ở trên cao nhìn xuống chưa? Hay mới nhìn ở tầm nhìn của con ếch. Tôi nói mạnh đấy. Cả tôi lẫn anh đều chưa hiểu hết trận đánh này, trận đánh cũng chưa có kết thúc. Không thể nôn nóng.

Nấm: - Tùy anh, anh chụp mũ gì cũng được. Chiến sĩ của tôi mất hết rồi.

ĐDCT: Còn cậu thì xuống lấy nước đây?

Nấm: - Cả đại đội như mãnh hổ, chỉ biết lao lên, dũng cảm đến tận cùng (*chợt nhớ đến Thịnh*) ừ thằng **Thịnh**, tiểu đội trưởng tiểu đội 5, cậu ta lăn xả vào, tiến lên phía trước. Tiểu đội 5 như một mũi lê sắc và mạnh, may có tiểu đội 5 đánh thốc bên cạnh sườn (*nghĩ ngợi*). Bình thường nó cù mì thế mà trong trận đánh, nó vụt lóe lên sắc lẹm (*im lặng*). Giá còn thằng **Lâm** cùng với thằng **Thịnh**, thằng **Quang**. Chúng nó hiểu nhau lắm.

ĐDCT: - **Lâm** nào, có phải tay bị chiến sĩ tòa án đã chiến xử bắn vì vô kỷ luật không?

Nấm: (Ân hận) - Ừ, cậu ấy đấy. Nếu nó còn, tôi sẽ lệnh cho nó đột kích sâu vào chỗ ba Sanh xem thực hư thế nào. Nó có lợi thế là từng làm cần vụ của Ba Sanh, lại can đảm linh hoạt. Thế mà.

ĐDCT: - Đó là hai yếu tố hàng đầu của người lính (*rút thuốc*) tiếc thật, đại đội anh đúng là chứa toàn anh hùng, ngay cả những kẻ ngày thường ...

Nấm: (*Hơi tự hào*) – Chứ sao nữa, súng địch quét như thế, mìn nổ tứ phía, đó là chưa kể pháo binh tầm xa của địch bắn tới. Ngay lúc đó, tôi lại nhớ đến vợ, rồi lũ con ở nhà đang mong ngóng đợi tôi. Thế là tôi bỗng muốn ngay một lúc tiêu diệt hết bọn cho má kia đó, để mặt đất không có kẻ nào phải cầm súng (*nghĩ ngợi*). tại sao lại có chiến tranh nhỉ? Nếu chỉ để có cái ăn thì tìm cách khác. Đi buôn, làm ruộng. Việc gì phải nhả đạn vào đầu nhau, mà sau đó được cái gì, nhất là những người than, chưa kể ... Chiến sĩ của tôi.

ĐDCT: -Thất bại đợi phản kích này ... Đáng tiếc đó là một sự thật. Nhưng có những thất bại lại thuộc về thành công.

Nấm: - Sao thế? Anh không động viên, an ủi tôi chứ?

ĐDCT: - Tôi chưa được cấp trên chỉ thị và chưa được nghe các đồng chí chỉ huy nhận định. Tôi chỉ mơ hồ thấy, chính vì sự dũng cảm của đại đội đồng chí mà cán cân mặt trận thay đổi có lợi cho ta.

Nấm: - Đó là suy nghĩ mơ hồ, còn thực tế rành rành ra.

ĐDCT: - Đồng chí cứ yên tâm (*ngĩ ngợi*) Tôi đang hoàn chỉnh báo cáo mặt trận. Đại đội đồng chí ngay trong báo cáo này đã được khẳng định là một đơn vị chiến đấu dũng cảm, và cá nhân đồng chí là một chỉ huy tài năng. Chiến sĩ của đồng chí? Ngoài **Thịnh** còn ai nữa không?

Nấm: - Mười một người bị thương. **Thịnh** thật xứng đáng. Ngay trước mắt tôi nó quật ngã tám thằng; sau đó nó còn giáp lá cà với một thằng. Thằng kia cao phải đến hai mét, trắng bạch. Tôi định đến hỗ trợ thì **Thịnh** đã giải quyết xong.

ĐDCT: - Tuyệt vời. Những người chiến sĩ của chúng ta, chỉ tiếc trong ngày thường không có điều kiện làm phẩm chất ấy phô bày, biểu hiện. **Thịnh** sẽ là anh hùng, đại đội ta xứng đáng là một đơn vị anh hùng.

Nấm: - Nhưng đại đội tôi bị xóa sổ rồi còn đâu.

ĐDCT: - Cuộc chiến đấu nào mà không có mất mát, chúng ta phải chấp nhận sự hy sinh đó (*im lặng*). Đồng chí có thể kể cho tôi nghe lại toàn bộ trận đánh.

Nấm: - Để làm gì?

ĐDCT: - Đó là cái sườn, đầu tiên của bản báo cáo anh hùng.

Nấm: - Tôi không có khả năng đó, mà tôi cũng chẳng có bụng dạ nào để hưởng cái gì trong khi anh em tôi ...

ĐDCT: - Nhưng anh cần nắm vững tất cả sự hy sinh, sự chiến đấu của anh em.

Nấm: - Ngay trước mắt tôi hiển hiện (*trầm ngâm*) thằng Ba vừa đập vỡ đầu một tên thì bị ngay hai thằng lao tới. Cậu ta nắm thất lung

của hai thằng, cả ba cùng rơi xuống vực. Cậu **Lâm** lao vào giữa bốn thằng địch, giật kíp lựu đạn. Thôi, thôi không nói nữa.

ĐDCT: - Đây là việc cần thiết, mà cũng vì công lao của anh em.

Nấm: - Vâng. Công lao của anh em. Đến một lúc nào đấy ... Còn tùy anh, tùy các đồng chí. Bao giờ tôi có lại một đại đội.

ĐDCT: - Đồng chí cứ yên tâm, cốt nhất là sau đây đồng chí khỏe nhất là về tinh thần.

(Thịnh xách nước vào)

Thịnh: - Gạn mãi mới được từng này đây.

Nấm: - Đấy! cậu ta đấy, A trưởng A5 đấy, A5 cũng chẳng còn ai (*bảo Thịnh*). Cậu đun nhanh lên, ăn ù một cái, rồi làm việc với chúng tôi.

Thịnh: - Báo cáo tôi xin chịu kỷ luật. Các anh hiểu cho, vì trong mặt trận tôi còn thiếu kinh nghiệm của người chỉ huy.

ĐDCT: - Trong trận này đồng chí tiêu diệt được mấy tên?

Thịnh: (*Đứng nghiêm*) – Báo cáo 15 tên, ngay cả chuyện đó, cũng không làm nhẹ sai lầm của tôi là tự ý dẫn tiểu đội của mình hỗ trợ cho tiểu đội 1.

Nấm: - A5 không sang lúc đó thì mặt trận vỡ mất, tôi không nghĩ ra.

ĐDCT: - Đồng chí tự ý à? Sao thế?

Thịnh: (*Lúng túng*) – Tôi không biết tại sao. À, có lẽ vì tôi thấy A1 bị địch ép mạnh quá, lực lượng lại mỏng, nếu đánh vỡ mặt thì nguy, vì thế ... A của tôi mất gần hết, tội do tôi.

ĐDCT: - Cậu đúng là một anh hùng

Thịnh: - Không, tôi không xứng đáng.

Nấm: (*Nóng ruột*) – Thôi nhanh lên, đun nước đi, ăn xong, ta sẽ bàn (*giở vết thương*). Cũng sâu đấy. (*Ngoảnh lại*) Cơm sấy hủ, ăn mãi thứ cơm khô không khác như rơm này chán thật. Bao giờ về hậu phương, phải làm một trận rau luộc cho đã.

ĐDCT: (*Đưa điều thuốc là cho **Thịnh***) – Thưởng cho cậu đấy. Một anh hung, thực sự một anh hung.

Thịnh: (*Ngạc nhiên*) – Em, em, em không hiểu (*lung túng nhìn điều thuốc*) Trường Sơn, cũng Trường Sơn. (*Rụt rè nhìn hai người*)
Thằng **Lâm**.

CẢNH VI

Trong căn lều hoang giữa đồng, bốn tên cướp đang tán chuyện. Trời tối, ánh trăng mờ, tiếng ếch nhái kêu, lửa trong lều lom đom.

Tên cướp I (Tiên sĩ) : - Này thợ rèn, tối nay mày cần gì?

Thợ rèn: - Cần gì ư? Một con bé thơm tho, mũm mĩm, ôm lấy tao mà hôn hít, miệng rên ri “ anh yêu quý của em, anh đừng bỏ em. Anh muốn ăn gì không?”

Tên cướp II (*thủy thủ*) : - Một con vợ phản bội, suýt cho mày nhập hộ tịch dưới âm phủ vẫn chưa tỉnh à?

Thợ rèn: (*Buồn bã*)- Thì tao đã cho nó biết thế nào là sự trả thù rồi, cũng may tao với nó chưa có con. Nó là con đàn bà điếc nên mới lẳng nhặng thế. Vừa điếc vừa hay ngứa, hết như con mèo cái, con mà nổi lên con mèo đực nào cũng xong (*phẩy tay*) . Kệ mẹ nó. Chỉ biết làm thằng đàn ông là phải có đàn bà, nhất là vào cái đêm trăng xuống lạnh lẽo này.

Tiên sĩ hỏi cướp II: - Còn mày, một cái gì nào, thủy thủ/

Tiên sĩ: - Cũng lại đàn bà.

Thợ rèn: - Chúng mày biết không? Đàn bà như một cái bếp lửa, chúng nó nhiều công dụng lắm. May có thể sưởi ấm, có thể nấu cơm, rán cá, hơ giày; nung thép, châm hương để lễ bái và có thể đốt nhà.

Tiên sĩ: - Coi chúng nó là bếp lửa thì mày sẽ là một que củi, sớm muộn mày sẽ bị thiêu cho đến khi chỉ còn một nhúm tro.

Thợ rèn: - Kệ mẹ nó. Vua chúa cao xa đến bon ăn mày, ăn cướp, nhà văn, bác học cuối cùng là như tao, ai chả thế. Trời sinh ra, bắt niềm vui

của đàn ông phải có đàn bà. Một biểu đàn ông không có nổi một tiếng thủ thi, một lời dỗ dành thì cũng coi như nghĩa địa. Trong khi đó chỉ cần một con đực, một con cái đủ tạo nên tất cả điều thê thốt, lời bịa đặt, câu hứa hão ngọt như mật bôi vào lưỡi dao (*khoái chí*). Mẹ kiếp sau khi bị phản bội tao đã tìm ra cách trả thù, phù hợp cho bin đàn bà. Chẳng cần chung thủy với đứa nào hết, nay ôm con này, mai ôm con khác. Chúng mày biết đàn bà sợ nhất gì không (*tự trả lời*). Đàn bà sợ nhất là sự lừa dối mặc dù con đàn bà nào cũng là nghệ sĩ của dối lừa. Tao quai chúng nó bằng vũ khí đó.

Thủy thủ: Tinh táo thì không yêu hết mình được, theo tao phải ngà ngà. Khi say mày không suy tính, không lo nghĩ, không hận thù, không sợ mày yêu hàn, chỉ còn lại bản năng, muốn gì làm nấy. Mày có thích thế không Tiến sĩ?

Tiến sĩ: - Chỉ một mình mày sống theo ý muốn thì mày sẽ bị những đứa hèn nhát, kỷ luật, giả dối túm lấy nhốt vào tù đến khi mày rục xương ra. Xã hội mà lại.

Thủy thủ; (*Thở dài*) – Thế mới gọi là ước.

Tiến sĩ: - Tao cũng muốn sống bản năng như thời nguyên thủy. Đánh nhau để tranh ăn đây, ăn no lại ôm nhau, cùng nhau nhảy múa. (*Gần giọng*) Còn bây giờ, nếu cho phép tao muốn. Tao là kẻ đứng đầu trái đất, có đầy quyền lực. Tao bắt mọi người phải sống như hàng triệu năm về trước, thật thà, ngây thơ, muốn gì làm nấy.

Thợ rèn: - Tiến sĩ, mày mơ mộng quá. Chỉ có bọn ăn sương, ăn cướp như chúng mình mới nói hết được điều mình muốn, còn bọn người sống nghiêm chỉnh dưới mặt trời. Trong cái gì nhỉ, à trật tự Nhà nước, thì đứa nào cũng loay hoay che giấu cái chúng đang cần. Chúng vờ vịt đến buồn nôn. Muốn nhiều tiền, chúng tỏ ra chê bai bảo “đồng tiền là dơ bẩn”. Thèm gái chúng ngoảnh mặt đi kêu to la ghê tởm, là trụ lạc.

Thủy thủ: – Không dông dài nữa, đêm nay mày thích gì, nói ngay, nào Tiến sĩ (*ngả lưng*).

Tiến sĩ: - Trước mắt à? Một con mẹ buôn bán ngũ ngò vừa thành công trong một vụ lừa lọc, tiền căng nứt đi qua đây. Dí dao vào cổ mẹ ta. Lột nhẵn thín mẹ ta xong, chúng mày muốn làm gì thì làm.

Sau đó ba thằng lấy lại bộ mặt hiền lành, tử tế vào ngồi gật gù trong một quán ăn nào đấy, nói chuyện cực kỳ nghiêm chỉnh toàn chuyện Nhà nước.

Thợ rèn: - Đúng là Tiên sĩ, ý nghĩ của mày thú lắm.

Thủy thủ: - Suyt, hình như có một con môi.

Tiên sĩ: (*Bảo Thợ rèn*) – Ra xem nào, một mình làm được việc thì xong luôn, nếu không thì ho lên, bọn tao sẽ rta.

Thợ rèn: - yên chí. Cũng phải xem nó có đảm không đã ? (*Ra*)

Tiên sĩ: (*Nhìn theo thợ rèn*) – Nếu học xong, chúng nó phân tao ở ngay Hà Nội, thì...Chó chết thật. Mẹ tao già, em gái tao tàn tật, thế mà thằng phân công chó đều lại tổng tao lên Cao Bằng. Tao biết vì tao không có tiền đút vào mồm nó. Nó giả nhân giả nghĩa nói với tao: “ Cậu đã không phải đi bộ đội, vì hoàn cảnh gia đình, ở lại hậu phương, cậu phải phát huy tinh thần “ đâu cần thanh niên có”. Lên Cao Bằng dậy mấy đứa nhãi con thì cần gì kiến thức máy điện tử. Trong khi đó, cơ quan Ngoại Thương ở Bà Triệu xin tao (*nghiến rãng*) nó giấu nhem đi, để nhét thằng con lão thứ trưởng học dốt như lợn.

Thủy thủ: - phí quá, phí quá. Học bao nhiêu năm (*im lặng*). Con em mày đạo này đỡ không?

Tiên sĩ: - Khổ con bé, về tiền, tao không để nó thiếu bao giờ, còn về tình cảm. Nó xấu hổ vì tao. Lệnh truy nã làm tao không dám mò về nhà (*im lặng*). Giá có điều kiện tao làm cho em tao một cái chân giả cử động được.

(*Tiếng ho*)

Thủy thủ: - Mày nghe rõ, một tiếng hả?

Tiên sĩ: Ừ, một tiếng

Thủy thủ: Để tao ra cho

Tiến sĩ: - Đêm nay trăng sáng đầy, nhớ nhìn trước nhìn sau.

Thủy thủ: - Mày cứ sửa soạn đi, chú ý nghe, có gì nhanh ra hỗ trợ bọn tao.

(Ra, một mình tiến sĩ ngồi)

Tiến sĩ: (*Lẩm bẩm*): - Mình có muốn thế này đâu. Chẳng thế mà cũng đâm ra quen cách sống của con chồn, con chuột. Đêm là ngày, không đi mà là chui nhủi. Bây giờ được mó một chút vào mạch IC, JVC, những tụ, những bong, những trở kháng, dưới ánh sáng điện, ánh sáng ban ngày nhỉ (*Vung tay*). Kệ mẹ nó không cần, không cần. Con người cũng là một thứ rô bốt, nguồn điện kiểu nào, hoạt động kiểu ấy.

(Thủy thủ, Thợ rèn đẩy Lâm vào)

Tiến sĩ: - À, ra một gã đực rựa, có gì không?

Thợ rèn: - Chẳng có mẹ gì, mệt cả người.

Tiến sĩ: - Sao không để xông

Thợ rèn: - Nó tiu tao. Toàn đòn ác. Đây này (*giơ bả vai*). Có lẽ gãy xương mất. Đưa chai rượu đây, tao bóp một tí.

(Tiến sĩ đưa chai rượu)

Thủy thủ: - Tao không ra nhanh, thì có khi Thợ rèn phiền đấy (*bảo Lâm*). Này thằng kia, làm gì mà dử tợn thế, cứ như mày thù hằn chúng tao từ bao giờ mà bây giờ mới gặp.

Thợ rèn: - Tiến sĩ, mày thử xem tay nó cầm gì, nó phang tao ghê gớm thật.

Tiến sĩ: (*Bảo thợ rèn*): - Sao không lột luôn.

Thợ rèn: - Nó cứ ôm khư khư, cạy không ra, y như cái cửa nợ ấy dính vào người nó ấy.

Tiến sĩ: (*Tiến lại gần Lâm*): Nào anh bạn, đưa ngay đây, đừng để cánh tay này phải làm việc. Đưa đây.

(*Lâm khinh bỉ, im lặng*)

Tiến sĩ: - Ông bạn bất bình hay run sợ. Nói đi chứ, khá lắm.

(Bất ngờ, Lâm giật khỏi tay thủy thủ vung lên, Tiến sĩ né người tránh khỏi đòn, tung chân đá hậu, Lâm định đánh lại, Thủy thủ đá sau xô tới chém vào gáy, Lâm gục xuống)

Tiến sĩ: - Đồ chó chết. Bọn này có muốn hành động đâu (*Cúi xuống cầm tay Lâm đang co vào bụng*). Chà. Trời ạ gì thế này? (*Kêu to*) Còng tay, này hai thằng xem.

Thợ rèn: Cái gì?

Tiến sĩ: - Xem đây. Khốn nạn cho ông bạn. Tưởng ông bạn giấu vàng, giấu kim cương, hoặc ít ra là thứ vũ khí lợi hại nào, hóa ra ông bạn giấu sự xấu hổ. Thủy thủ, tháo ra cho nó, cùng cánh ta cả,

Thủy thủ: (*Thò tay vào túi, lấy ra một chiếc chìa khóa nâng tay Lâm lên*) – Mất nửa vòng, may còn khóa. Ái chà rít lắm, chắc cu cậu đập vào chỗ nào cho gãy đây mà (*Thấy Lâm cựa quậy, thủy thủ cảnh giác đặt chân lên bụng Lâm*) Im im to làm phúc cho.

Lâm: (*Nhìn lương khô*) – Sao chúng mày lại có cái này?

Thợ rèn: - Bọn tao có tất, mà cũng chẳng có gì hết. Thôi đói thì nhá đi.

Lâm: (*Ăn lương khô*) – Tao không ngờ...ăn của mày làm tao cứ tưởng (*nhắm mắt lại*) như tao đang ở tiểu đội của tao. Bọn chó chết chúng nó đánh tao (*nổi giận*) mà ai cho quyền chúng nó đánh người.

Tiến sĩ: - Đứa nào?

Lâm: - Bọn ở gần Phú Lý; trong một cái huyện hình như...Được rồi, có lúc tao sẽ trả thù bọn đêú ấy. Nó bắt tao khai tên họ. Đòi nào tao khai. Để mẹ tao bị ảnh hưởng à? Thế là chúng nó già, nếu tao không bị còng thì...Được rồi.

Tiến sĩ: - Tao hiểu, một thằng lính sợ chết, một bê quay, đúng chưa?

Lâm: - Ai?

Thủy thủ: - Mày chứ ai, tao đoán không sai. Ngửi mùi là biết.

Lâm: - Tao không phải thằng sợ chết, tao không chuồn khỏi chiến trường (*lương lự*), hết lương khô rồi à?

Thợ rèn: Nhẫn

Lâm: - Tiếc nhỉ. Rượu đây à, tao uống nhé, thêm quá (*tu*) khà. Ở trong rừng toàn thứ vớ vẩn. Quả vả, quả rừng chín rơi xuống suối thế mà chúng tao vẫn (*uống ngon lành*).

Thợ rèn: (*Đưa chai rượu đang bóp vai cho Lâm*) – Loại này khá hơn này, (*cười*) tương mày ở với bọn tao được đấy.

Lâm: (*uống*) – Đúng là khá hơn. Chúng mày uống không?

Tiến sĩ: - Ít quá, mày cứ việc.

Lâm: (*Im lặng uống, rượu ngấm, giọng say*) – Bọn khốn nạn, nó loại tao khỏi hàng ngũ, nó lại định giết tao. Thằng Thịnh bạn tao thả tao ra. Thằng

Quang (*sụt sịt*). Tao lại bắn nhằm nó đau quá (*quệt ngang mắt*). Mẹ khi. Có vài thứ làng nhàng định đem về cho mẹ thằng Quang bọn nó nhốt tao ở huyện lấy hết rồi (*khóc*). Tao như thế này, tao đi đâu được, về đâu được.

Tiền sĩ: - Thôi đừng rên rĩ nữa. Ở đây với bọn tao

Lâm: - Cho tao ở lại, khôn nạn quá. Không ngờ, lại đến nông nỗi này.

Thợ rèn: (*Gắt*) – Mẹ khi đừng ân hận làm gì, mày là đàn ông kia mà, bọn đàn bà mới cần ân hận để chữa thẹn. Cứ vào nhập bọn tao, mày sẽ thấy thích thú.

Tiền sĩ: - May có chiến tranh, bom đạn tủa ra khói, bọn nhơ nhớp chúng mình nấp trong khói ấy chả ai thấy được,

Lâm: (*sụt sịt*) – Mẹ tao. Tao sợ chúng nó gửi giấy tờ về nhà. Lúc đó, mẹ tao chịu sao nỗi (*ngùng*). Làng tao cách đây một cánh đồng.

Thủy thủ: - Im đi, im đi, tao sợ tiếng sụt sịt, khóc lóc của đàn ông lắm.

Thợ rèn: Như nước lạnh đổ vào sắt đỏ ấy, nhũn hết, tắt hết.

Lâm: Tao cầm đây, tịt ngay đây. Đồ khôn nạn. Được rồi, được rồi (*liếm mép*). Rượu như lửa ấy, nóng ghê, rát ghê.

Màn

CẢNH VII

Hơn nửa năm sau. Trong một căn hầm ở tiền phương. Năm và Thịnh

Năm: - Tôi không thể tin được.

Thịnh: - Tôi cũng vậy. Bất ngờ hoàn toàn (*đưa bao thuốc*), anh hút đi này.

Nấm: (*Rút một điếu*) – Tiêu chuẩn thuốc anh hùng hơn tiêu chuẩn tiêu đoàn trưởng.

Thịnh: - Có phải đâu. Sáng nay có cậu bạn cùng quê ở sư 35, tình cờ gặp đưa cho mấy điếu.

Nấm: - Khéo cả làng cậu ra trận.

Thịnh: - Trừ đàn bà, con gái và các ông già.

Nấm: - Làng tôi cũng thế (*nghĩ*), chỉ thương mẹ thằng cu, vắng mình đâm ra việc đàn ông làm tất. Thư viết từ năm ngoái vừa rồi mới nhận được kể. Mẹ nó lợp cả nhà, chẻ cả lạt, ngả cả xoan để ngâm (*im*). Được cái con mẹ nó cũng to lớn, chân tay cứ phàm phạp.

(*Hai người im lặng chạy theo suy nghĩ của mình*)

Thịnh: - Nó ở quân báo nên chuyện gì cũng biết, toàn chuyện bí mật, nhất là chuyện Ba Sanh.

Nấm: - Chẹp. Thì sư mình cũng phổ biến chính thức rồi còn gì.

Thịnh : - Chính đại đội của nó trực tiếp bắt đại tá Thụ.

Nấm: - Bọn quân báo thằng nào cũng gan cóc tía.

Thịnh: (*Vãn kể*) – Mình làm tư tưởng thế nào đại tá Thụ mặc cả nếu đưa hết vợ con nó từ Sài Gòn ra nó sẽ nói hết. Tiểu đội thằng bạn tôi trong vụ đưa vợ con thằng Thụ ra mất đứt ba đứa.

Nấm: (*Thở dài*)- Thằng Thụ không khai thì có lẽ thằng Ba Sanh còn gây nguy hiểm.

Không thể ngờ được (*chép miệng*) chúng nó cũng ghê, dám tự thí hàng trung đoàn để cho Ba Sanh một cái vỏ neo cao trèo sâu.

Thịnh: - Anh có nhớ dạo đó, Ba Sanh đánh đâu được đó không?

Nấm: - Không thể mình lại tin (*im lặng*). Nó thả con săn sắt bắt con cá sộp. Mình thua toàn trận then chốt, mất toàn lực lượng thiện chiến.

Thịnh: - Riêng vụ cứu Ba Sanh, ta ném vào đây trọn hai sư, trong đó đại đội của mình.

Nấm: - Thôi đi (*Ngừng*). Nghe trên phổ biến, tôi cũng chưa hiểu, là về chiến lược và cán cân mặt trận chính ta lại thắng nhưng (*im lặng*), may dạo đó bạn bị, chòng vòng nên chưa làm thủ tục gì của thằng Lâm đưa về hậu phương.

Thịnh: - Đừng nói nữa.

(*Im lặng*)

Nấm: - Tôi sẽ ân hận suốt đời về vụ đó. Mà cũng tại thằng Lâm. Cậu ấy nóng quá, chiến sĩ mà nói bóp chát kiểu ấy với chỉ huy thì có là đất mới chịu được (*im lặng*). Ở nhà, ngay vợ mình quê quý là thế, mà mở miệng cãi láo là tôi cũng tát xiếc cho vài cái. Con mẹ lại mau nước mắt, đêm đến dỗ mỗi môm.

Thịnh: - Tại cả hai bên.

Nấm: - Tôi cũng có thể nhin. Tưởng giận nó vài ngày lại thả ra (*thờ dài*) ai ngờ cậu ấy lại manh động, hại quá.

(*Im lặng*)

Thịnh: - Giả thử cho một mình anh đi trong rừng, như kiểu rừng xung quanh khu này để về quê anh có đi được không?

Nấm: - Trần cù sì không có gì trong túi? Khó đấy. Vì có cái gì mà ăn. Đấy là chưa kể thú dữ, thám báo. Vô phúc dính vào mìn sót, đạn lạc. Đến chết mất.

Thịnh: - Chết à? Lâm là một thằng khôn ngoan.

Nấm: - Khôn ngoan thì phải biết tuân lệnh cấp trên chứ. Kỷ luật sắt là phải thế. Ai cũng như cậu ấy thì quân đội thành cái chợ à? (*Im lặng*) Cậu còn nhớ chỗ chôn nó không?

Thịnh: (*Ngập ngừng*) – Không, không. Hình như chỗ ấy có cái vực.

Nấm: - Giá hôm ấy cậu thả nó, rồi lừa bảo tôi là bắn rồi thì... Cậu lại nghiêm túc quá. Cậu đúng là có phẩm chất của người chiến sĩ. Nghiêm chỉnh, đàng hoàng. Cốt cách anh hùng.

Thịnh: (*Giật mình*) – Không, tôi bắn rồi, bắn rồi.

(*Im Lặng*)

Nấm: - Cậu Quang bị thiệt thòi, cậu Lâm cũng ... (*thở dài*) tôi không tin trên đời này có ác giả ác báo. Thế bọn ngụy mổ bụng, ăn gan uống máu người ta thì...

Thịnh: - Anh đừng nói nữa. Ghê chết đi được.

Nấm: - Sắp tới tôi và cậu được ra Bắc dự đại hội chiến sĩ, ta mang luôn các tiêu chiến sĩ, ta mang luôn các tiêu chuẩn cho gia đình cậu Lâm.

Thịnh: - Cả Quang nữa.

Nấm: - Nhà hai cậu ấy có đông không?

Thịnh: - Neo lắm.

(*Im lặng, Đại diện cấp trên vào*)

ĐDCT: - Chào các đồng chí. Thế nào đồng chí anh hùng, sửa soạn chỉnh lý lại báo cáo chưa?

Thịnh: - Báo cáo anh, lúng túng lắm ạ, đang chờ anh giúp đỡ.

ĐDCT: - Không được, không ai lại làm thế, bởi vì tính chân thực của bản báo cáo. Hơn nữa sự nghiệp của các đồng chí không cần thêm thừa, mà tự thân nó đã đẹp rồi (*trâm ngâm*). Có đến ba phần tư đại đội đồng chí đã hy sinh. Chiến công của đồng đội, của chính đồng chí phải là một tấm gương cho cuộc chiến đấu này.

Nấm: - Còn hơn một tháng nữa.

ĐDCT: - Chóng lắm. gọi tròn 40 ngày. Đi đứng thủ tục mất ít nhất nửa tháng, còn 25 ngày. Thịnh ạ, cậu phải cố nhớ lại, tất nhiên trên rất hiểu, người lính dũng cảm trong chiến đấu nhưng vất vả khi kể lại sự dũng cảm đó. Trên các anh ấy sẽ giúp (*giơ một ngón tay*) chỉ cần câu chữ sao cho chính xác đúng với thực tại là ổn.

Nấm: - Báo cáo anh, tôi vừa bàn với Thịnh nhân đợt này, giải quyết chế độ chính sách hậu phương cho Lâm, Quang...

ĐDCT: - Lâm, Quang nào nhỉ?

Nấm: - Cậu Lâm đã phản đối kế hoạch ta đi cứu Ba Sanh, sau đó manh động bột phát gây nguy hiểm, cho nên...

ĐDCT: - Tôi nhớ ra rồi. Về trực giác, Lâm hiểu Ba Sanh hơn chúng ta. Cậu ta có thời gian làm cán vụ Ba Sanh đúng không. Đấy chính là chỗ đó. Chỉ có điều, tư cách một cách nhìn cá nhân thì đúng, nhưng xét trong tổng thể, cậu ấy chân thật, bột bột cho nên...Cũng tại chúng ta, công tác tư tưởng không

tốt. Thiếu hẳn một sự đồng cảm giữa chỉ huy và chiến sĩ. Đáng ra giữa hai bộ phận đó ngoài mệnh lệnh, phải có tình cảm và sự am hiểu. Đó chính là sự khác biệt giữa quân đội ta và quân đội địch.

Thịnh: - Ở trên chưa có giấy tờ gì về hậu phương chứ ạ?

ĐDCT: - Theo tôi biết thì chưa. Vì hy sinh bình thường còn phải hàng năm, hưởng hồ đây lại là trường hợp trực trặc. ở đây, với tư cách là đơn vị cơ sở, cần đánh giá kỹ công và tội của chiến sĩ Lâm, song cái chính là nên khôi phục cho Lâm.

Thịnh: - Anh em thấy ân hận, vì giải quyết vội vàng.

Nấm: - Từ khi đại tá Thụ khai, ta cho bắt Ba Sanh, đêm nào tôi cũng nghĩ, hóa ra mình...

ĐDCT: - Tôi cảm thấy hầu hết ở dưới chưa thống nhất sự đánh giá của trên (*ngĩ ngợi*). Thằng địch này vừa hiện đại, vừa thâm hiểm đánh lại nó ta không thể đơn giản. Đạo đó chính tôi với bộ phận tham mưu cũng sốt ruột khi ném lần lượt các lực lượng của ta vào K. Nhưng gần đây đứng lùi ra xa nhìn vào tổng thể ta mới thấy trên đã “tương kế tựu kế”. (*Rít hơi thở dài*). Có lẽ phải quá nửa thời kỳ cứu Ba Sanh, ta mới nhìn ra vấn đề.

Nấm: - Anh nói cụ thể một chút.

ĐDCT: - Nó là thế này. Ta bị động với vụ Ba Sanh. Ba Sanh thành cái môi hút ta. Việc đó rõ là thất bại, song khi tung sư đoàn của các đồng chí vào, trong đó có đại đội mình, trên đã cân nhắc. Cứ coi như bị lừa đi, ta làm như bị hút toàn bộ lực lượng ở K, nhưng thực chất là một đòn dử, còn ở chỗ khác, cụ thể là ở mặt trận Nam Lào, khi địch buông lui...

Nấm: - Tôi hiểu rồi, thằng địch tưởng lừa ta, ai ngờ.

ĐDCT: - Chính đại đội đồng chí với “ sự chiến đấu dũng cảm, quyết tâm đã có tác dụng củng cố thêm ý nghĩ “ ta bị lừa” ở địch (*buồn bã*) ngay cả việc buộc phải bắn Lâm cũng bộc lộ rõ ý định sắt đá “ cứu Ba Sanh” của cấp trên.

Thịnh: - Chỉ khổ thằng Lâm.

ĐDCT: - Thịnh, cuộc chiến đấu nào cũng có sự hy sinh, sự hy sinh nào cũng cần thiết.

Nấm : - Tôi hiểu, nhưng lòng tôi (*thở dài*) nếu như tôi không ra lệnh xử Lâm...

ĐDCT: - Anh có nhớ dạo năm 1945, chính ta phải xử bắn 7 chiến sĩ của mình để hòa hoãn với quân Tưởng không. Lực lượng của ta chưa mạnh, nên tình thế buộc ta phải thế, đó là hạn chế giai đoạn, khuyết điểm của thời kỳ. Mà các đồng chí ở trên cũng là con người, không thể chỉ nghĩ toàn cái đúng, vì vậy khi xem xét lại toàn bộ các trận thắng của Ba Sanh, ta mới nảy ra nghi ngờ (*im lặng*) ở mức độ các đồng chí, đại đội ta chiến đấu dũng cảm, đã hoàn thành nhiệm vụ làm lạc hướng giặc, trong đó anh hùng Thịnh là một tiêu biểu.

Nấm: - Vâng, đúng thế.

ĐDCT: - Đã thông cách đánh giá của trên rồi các đồng chí là rõ chiến công của chính mình. Bây giờ chắc các đồng chí làm báo cáo được rồi chứ. Thôi, tranh thủ đi, lúc nào ta bàn, tôi sẽ góp ý cụ thể (*đi, quay lại*) còn hai trường hợp kia, tôi sẽ xin ý kiến trên, giải quyết thỏa đáng.

(*Ra, im lặng*)

Thịnh: - Hôm qua có cậu ở tiểu đội ba cho biết là khu vực đơn vị ta đóng có một con voi đẽ. Anh em xin phép đẽ bẫy kiếm tí lương thực.

Nấm: - Tôi cấm, tôi cấm đấy.

Thịnh: - Anh em hứa là không gây ra tiếng nổ.

Nấm: - Không đợc là không đợc. Các cậu có biết voi nó đẽ khó như thế nào không, hàng chục năm mới đợc một con đấy hiểu chưa (tự nhiên giận dữ) cái gì cũng ăn, con gì cũng ăn, lạ thật.

Màn

CẢNH VIII

Một căn lều chẵn vệt ở giữa đồng. Lại một đêm trăng mới, Lâm và Tiến sĩ.

Tiến sĩ: - Lâm, đêm nay Hoa có ra không?

Lâm: - Ra chứ, em đã hẹn thì chẳng có gì ngăn đợc.

Tiến sĩ: - Mà có người yêu hay thật, có lẽ nó là đứa con gái thủy chung và dũng cảm cuối cùng còn sót lại ở thế kỷ này.

Lâm: - Đừng gọi là con.

Tiến sĩ: - Mà chưa quen tiếng của chúng tao à?

Lâm : - Có những tiếng của chúng mà nói tao không thể quen đợc. Mà là trí thức, thề mà mà.

Tiến sĩ: - mà không giữ đợc mãi đâu. Vì đơn giản thôi, mà nhập bọn mới đợc hai, ba tháng chứ mấy.

Lâm: - Bao giờ cũng thế thôi. Tao là nông dân mà hiểu không. Cái gì tao thấy khi đẽ ra, thì sẽ thấy suốt đời.

Tiến sĩ: - Thôi tao đi nhé. Không trông chỗ (*quay lại*) thấy chỗ nào báo hiệu thì ra, nhớ tiếng ám hiệu chưa. Tiếng ho là của Thọ Rèn, tiếng cưa là của Thủy thủ, của tao là tiếng nhái bị rấn bắt.

Lâm: - Mà cũng nhớ rồi chứ?

Tiến sĩ: - Yên tâm, bọn buôn lậu, bọn bộ đội đi xe con, bọn phòng thuế đi rình thì bắt nó ọe ra, còn bọn bộ đội trốn, các bà rồ rá, mấy bố hoạn lợn, cánh đi chợ đêm thì cho đi.

Lâm: - Lũ nào cướp bóc, đê nén thì bọn mình phải cướp lại, làm chúng nó lè ra. Thôi mà đi đi.

(*Tiến sĩ ra, Hoa bước vào nhìn trước nhìn sau, tay cầm một bọc chuối khô*).

Lâm: - Kia Hoa.

Hoa: - bạn anh đi chưa?

Lâm: - Rồi.

Hoa: - Khiếp gì mà lâu thế. Em chờ mãi (*đặt bọc xuống*) khoai nướng đấy, em biết anh rất thích khoai nướng, cả xôi thịt nữa này.

Lâm: - (*Cầm củ khoai*) – Thơm ghê, cái mùi quen thuộc quá (*hít hít – nhắm mắt lại*) y như đêm nào ngày xưa anh với em trên bãi ấy nhỉ. Đêm đó em bắt được con bọ muông, anh nướng ngon quá mà em lại không dám ăn.

Hoa: - Anh ăn đi, Có đói không? (*thấy Lâm gật đầu*). Ăn cho no vào, em nấu cả cho các bạn anh đấy (*Lâm lại gật đầu*), các bạn anh em thấy sợ sợ thế nào ấy.

Lâm: - Chúng nó trông thế nhưng tốt lắm (*ngĩ*). Tối nay không phải phiên tuần tra của em, đúng không?

Hoa: - Vâng (*lo lắng*) em sợ có lúc du kích làng gặp chính các bạn anh thì...

Lâm: - Sao không đặt các vọng gác cố định, em là xã đội trưởng kia mà?

Hoa: - Phương án tác chiến vẫn phải bàn tập thể (*im lặng*). Sáng hôm qua cô An con ông Hòa Củi anh nhớ không? Kể cho em nghe về mụ Bân ở chợ Chiên chuyên buôn rượu lậu bị lộ, nó nghe tiếng mụ tao kêu. Hình như bạn anh phải không?

Lâm: - Còn ai vào đây nữa? Con mụ ấy độc địa lắm. toàn pha phân hóa học vào rượu. Chúng nó cầm về hai bong bóng trâu, anh bảo đổ đi hết.

Hoa: (*thở dài*) – hay là...

Lâm: - Gì em?

Hoa: - À không, thằng Hùng cứ hỏi em là nấu xôi để làm gì mà nhiều thế. Em nói thế nào nó cũng không tin.

Lâm: - Em có chuyện gì phải không?

Hoa: - Em sợ đến khi du kích bắt được bọn anh. Lúc đó thì em chịu làm sao được.

Lâm: - Đừng lo, du kích làng mình anh lạ gì.

Hoa: - Ừ, cánh đồng này giáp đồng làng Kê, làng Vệ, nhờ dân quân hai làng đó.

Lâm: - thế thì anh đi xa hơn vậy.

Hoa: - Đứng, ở đâu mà không có em, ai bảo vệ anh (im lặng). Em không được gặp anh, Anh không đi đâu cả, em không cho anh đi (bâng khuâng). Bao giờ chiến tranh mới hết cho mình được yên ổn (*ôm lấy Lâm*), anh, anh phải ở đây.

Lâm: - Anh ở đây (*vuốt ve Hoa*). Nằm giữa đồng mà không được cày bừa (*vỗ vai Hoa*) toàn chuyện vớ vẩn mà nhớ thế. Bố mẹ anh vẫn bình thường chứ, em thỉnh thoảng nên sang giúp các cụ hộ anh (*Hoa gật đầu*).

Hoa: - Anh ạ (*ngập ngừng*) hay là anh ra thú tội, huyện bắt anh. Bê quay thì chỉ đi lao động thôi, hết hạn, anh lại về, mình cưới nhau.

Lâm: - Anh có phải là (*ngập ngừng*) anh là kẻ chết rồi (*thấy Hoa hốt hoảng*). À thế đồng chí xã đội trưởng không sợ mang tiếng lấy tên đào ngũ à?

Hoa: - Nếu cứ thế này, nhớ anh bị bắt, sẽ phải đi tù, lúc đó...Em sẽ đi tiếp tế cho anh, cũng chẳng sao. Có anh em chẳng cần gì hết. Còn bây giờ...

Lâm: (*Ôm lấy Hoa*) – Hoa đừng nói nữa, anh có muốn thế này đâu, chúng nó đẩy anh đến bước này. (*ôm ghì Hoa, hai người ngã xuống ổ*) Đồ khốn nạn (*Đặt tay lên ngực Hoa*)

Hoa: (*Cầm tay Lâm*) – Khoan đã, anh, có khi mẹ em biết rồi đấy, cả chị Chuối thư ký ủy ban, mấy hôm nay nhìn em.

Lâm: - Chuối xệ học cùng anh hồi cấp I chứ gì?

Hoa: - Vâng

Lâm: - Biết chỗ anh à?

Hoa: - Không (*ngập ngừng*), em như có mang hay sao ấy? Chết không (*Cầm tay Lâm đặt lên bụng*) cứng nhắc.

Lâm: Sao, đúng không?

Hoa: - Có khi ngay đêm đầu em ra với anh khi nhận thư, mừng quá, em quên là phải...

Lâm: - Đốt lá thư chưa?

Hoa: Đốt rồi, may hôm ấy thằng Hùng không nhận thư. Nó tò mò lắm, chỉ sợ không phải anh Lâm gửi cho chị. Nó quý anh lắm.

Lâm: - Anh với nó hay đi cấm cần với nhau mà lại. Thằng bé sáng ý lắm.

(*Có tiếng bắt nhái*)

Hoa: - Rắn, eo ôi!

Lâm: - không phải đâu (*buông Hoa ra*) chờ anh một tí.

Hoa: - Anh đi đâu, em sợ lắm (*giống tai*) lúc này như có tiếng ô tô, bây giờ...

Lâm: - Anh đi một tí thôi, không có gì đâu (*tiếng nhái lại kêu – Lâm ra cửa lều ngoảnh lại*) Em nghỉ một tí đi (*ra hẳn*)

Hoa: (*Thở dài xem xét tất cả, gói xôi lại*) – Khổ anh ấy quá, đến bao giờ (*im lặng*). không có lẽ anh ấy cứ sống mãi thế này, cả mình. Mình yêu anh ấy quá, yêu quá (*vuốt bụng*)

(*Lâm vào*)

Lâm: - Em về đi anh có chuyện gấp, mà cũng gần sáng rồi.

Hoa: (*Hốt hoảng*) – Có chuyện gì thế?

Lâm: - Tối nay em trực hả (*Hoa gật đầu*). Ngày kia được nghỉ, em phải ngủ bù nhiều vào, em hơi gầy đấy. Còn bây giờ về đi, nhanh lên.

Hoa: - Có làm sao không anh? Em có thể...

Lâm: - bây giờ chưa nói được, về nhanh lên.

Hoa: - Nguy hiểm không anh?

Lâm: - Không có gì đâu. Đừng sợ. Có gì anh sẽ để một cái rỏ treo ngọn cây xoan ở gò Văn Chí. Em về đi.

Hoa: - Vâng, em về đây (*ôm lấy Lâm*) giữ mình anh nhé, em sợ lắm.

Lâm: - Không có gì đâu (*gỡ tay Hoa ra*)

(*Hoa ra*)

Lâm: (*Chợt nhớ điều gì gọi với*) – Đi chậm thôi, đừng nhảy qua hào, lội cũng được (nhìn theo) cầu cho đưa con tôi sung sướng.

(*Thợ rèn vào tay cầm chiếc ba lô*)

Thợ rèn: (*Đặt xuống*) – Tất cả đây

Lâm: - Nhốt chúng nó cẩn thận chưa?

Thợ rèn: - yên tâm, trói hai thằng đều bằng dây dù. Số dây dù của chúng nó đủ trói một tiểu đội. Nhốt hết dưới cổng cạn rồi. Mà giữ chúng nó làm gì, nguy hiểm bỏ mẹ ra.

Lâm: - Xe đâu rồi?

Thợ rèn: - Thủy thủ lấy ra một bộ quần áo bộ đội mới toanh mặc vào, bộ quần áo vừa nó như in. Tao giúp nó thay lại lớp (*hi hứng*) mà thấy công tao đặt giữa đường công hiệu không?

Lâm: - Đừng ba hoa nữa, xe đâu rồi?

Thọ rên: - Nó sắp đánh xe quay lại đây đây. Hôm nay chúng ta sẽ đi lang thang một trận, đi thật xa, lúc nào chán, cho nó xuống sông là ổn.

Lâm: - Khoan đã (*sờ vào ba lô, mở ra*) giấy tờ đây hả?

Thọ rên: - mà bảo lấy hết, tao lục không sót túi nào của chúng nó. Mà để đấy lúc nào rồi hãy lần mò, còn bây giờ nhanh lên.

Lâm: (*Xem giấy tờ*) – Đúng rồi.

Thọ rên: - Đúng cái gì?

Lâm: - Không ngờ chúng mày lại rơi vào tay tao?

Thọ rên: - Đứa nào?

Lâm: - Thằng Năm, cả thằng bạn tao nữa.

Thọ rên: - Hai thằng mày kể ấy à?

Lâm: - Ừ, một thằng giết tao, một thằng cứu tao (*cười chua chát*). Này, bây giờ chúng nó lại mang giấy tờ về làng để công nhận tao là liệt sĩ.

Thọ rên: - Liệt sĩ?

Lâm: (*Giở tiếp*) – Giấy giới thiệu, thằng Năm lên tiểu đoàn trưởng, thằng Thịnh là anh hùng. A ha ha, cuộc đời hay thật. Thằng Thịnh anh hùng tao mừng, mừng lắm. Có vai vế nó đỡ khổ đi, còn thằng Năm, một thằng ngu xuẩn, độc ác thế mà (*thở dài*) đã không bị trừng trị lại còn trèo cao hơn để làm khổ nhiều người nữa.

Thọ rên: - Nó bất tài, độc ác mà vẫn lên? Thế đấy. Còn chúng ta?

Lâm: - là vô hết. Con người đi lang thang trong cuộc đời, nhặt được cái vỏ nào khoác cái đó. Chỉ là may rủi thôi, con người khoác vỏ nào chả được.

(*Tiếng xe ô tô*)

Sắp sáng rồi, mày cầm chiếc ba lô này.

Thợ rèn: - đi hả, thế bọn nó?

Lâm: - Chúng mày đi đi, nửa đêm về đây. Còn tao ở lại trông chúng nó (*nghe*). Giả dối, trơ trên không? Lũ đàn độn, ngu xuẩn sống bằng giấy tờ, mệnh lệnh. Đó cũng là những thứ vô như quần áo. Con người tài năng, lương thiện mà nhẫn nại, trơ khắc cũng chẳng là cái gì?

Thợ rèn: - Mày thù chúng nó lắm à?

Lâm: - Đừng nói nữa. Để rượu, thức ăn cho tao à? Có xôi Hoa mang ra cho chúng mày nữa này.

Thợ rèn: - Một con đàn bà tuyệt vời (*cầm xôi*). Tao thấy ba lô chúng nó lủng củng toàn lương khô.

Lâm: - Để cho tao tất cả. mày đi đi, nhanh lên, trời sáng là dễ lộ lắm.

Thợ rèn: - Bình tĩnh lại đi. Kia, trông mặt mày khủng khiếp quá. Không phải, không phải mặt mày như vậy.

Lâm: (*Nghiến răng không để ý lời Thợ rèn*) –Thằng Năm, tao không muốn giết mày, nhưng mày phải hiểu. Đã là người ai cũng có giá trị như nhau, sao mày lại chà đạp lên tao, dẫm tao như một con giun, con đê (*hít mùi ba lô*). Mùi ba lô quen quá, làm tao nhớ quá (*tự dấm vào mặt mình. Thợ rèn ngậy người nhìn lên*)

Màn

CẢNH IX

Tại văn phòng ủy ban làng Chiệu. Cô Chuối thư ký ủy ban Kiểm – Công an xã đang ngồi xem giấy tờ.

Kiến: - Cô phải xem cho kỹ vào. Cụ Vịnh chủ tịch đã nhắc rồi, bạ ai cũng cấp giấy, bạ ai xin cái gì cũng cho là không được đâu. Thời buổi chiến tranh, gián điệp nhiều như rận trên lưng chó ấy.

Chuối: - Em không thích anh gọi là “ cô” đây.

Kiến: - Thôi làm đi, đã ngồi ở bàn ủy ban, giữ con dấu nhất nhất mọi việc phải cẩn trọng.

Chuối: - Em biết rồi. Hôm nọ ở đám cưới nhà bà Ba Kịch anh nói với em thế nào?

Kiến: - Vớ vẩn, hôm ấy tôi say rượu (*Nhớ ra*) – Chơi đến gần lít rượu thì tỉnh táo làm sao được (*gắt*). Mà cô làm đi, đóng dấu vào (*bực mình*) đàn bà đến lạ, cứ như nhựa mít, động sờ là dính.

Chuối: - Đàn ông các anh quá lắm, y hệt cái kim băng, khêu khêu một tý cho người ta ngựa ngựa lại bỏ đi (*thở dài*). Chán thật, mà thế cũng là xoàng, nói lời lại nuốt lầy lòi, ác giả ác báo đấy anh Kiến ạ.

Kiến: - Vớ vẩn.

Chuối: - Không xong với tôi đâu, đừng tưởng con này không có mắt. Chiều qua anh đến nhà con Hoa làm gì?

Kiến: - Cô chả ra làm sao cả? Hoa là xã đội trưởng, tôi là trưởng công an xã, không bàn bạc với cô ấy thì an ninh xã này thành tương à. Hơn tháng nay, có một bọn ăn sương hoạt động quanh vùng này. Mấy mẹ đi buôn co vôi lại rồi, mấy ông già bắt ếch cũng rúm tứ túc cả kia kìa.

Chuối: - Úi dào, tôi biết các anh chị bàn bạc rồi. Còn anh, còn chị làm xã đội, làm trưởng công an thì bọn nó, bọn kia. Tha hồ phương án, tha hồ kế hoạch, đây chả lạ gì.

Kiến: - Ăn nói cho cẩn thận, thằng Khanh con cụ Vịnh là em con chú tôi, có biết không?

Chuối: Tôi có phải dân ngụ cư tứ chiêng đâu mà không tưởng. Thằng Khanh ăn phải bùa bả mê mết của con Hoa, nhưng con Hoa có hơi oi đâu. Ban ngày nó đến nhà thằng Lâm để giữ giá, ra điều thủy chung còn ban đêm tưng mình có giời mới biết cô xã đội làm gì (*liếc Kiến*). Em nói thật nhớ anh có thân thì lo. Vợ anh chẳng phải tay vừa đâu, chị Quát nhà anh mà hét thì súng trường đấu với cào cỏ cải tiến đấy.

Kiến: (*cố lảng*) – Cô lập danh sách dân ngụ cư làng ta chưa?

Chuối: - Đề em nói chuyện này cho mà nghe: Đàn ông các anh như con cú, ban đêm thì tỉnh, ban ngày thì mù, chả biết đâu, đến khi lòi nhau ra chi bộ để vật lông mới sáng mắt ra.

Kiến: (*Định đeo túi lên*) – Thôi, tôi đi đã (*lắm bảm*). Đàn bà con gái như hoa cỏ may, ai đi qua cũng đâm, cũng dính.

Chuối: - Này, đồng chí xã đội trưởng có mang rồi đấy (*nhìn nghiêng Kiến*), của ai thì người đó nhận. Chắc chả phải của thằng Nô nào đâu, thị Mầu lại cứ ra tuồng thị Kính. Ôi già, mặt mo, mặt mo hết.

Kiến: - Cô đừng gấp lửa bỏ bàn tay. Hoa nghe thấy thì không xong với nó đâu.

Chuối: (*đay nghiến*) – Không xong, ai không xong, anh hay nó, ít ra cũng ba tháng rồi, lộn lòng tôm, lộn cầu vòng nước sông đang chảy cô nàng 24 lấy cậu 35.

Kiến: - Dư luận ở đâu. Cô phải cảnh giác với bọn xấu, biết đâu bọn gián điệp tung tin chia rẽ hàng ngũ ta, bôi nhọ lãnh đạo xã, khoét sâu mâu thuẫn.

Chuối: - Tôi nói, tôi chịu trách nhiệm. Này, tắc tị ba tháng nay rồi. Chị chàng tưởng không ai biết nên coi thường, chẳng cần đóng kịch như cô ả Thiện xóm Chợ năm ngoái đâu. Con gái, con đũa hư hỏng có làm khổ mình nó đâu cơ chứ.

Kiến: - Nếu đúng thế, cô có dám phê bình trước mặt cô ấy không, hay chỉ thì thào, đơm đặt, làm rối trí mọi người.

Chuối: - Tôi sợ gì mà không nói nhỉ. Cứ đợi kỳ họp này. Rồi anh xem. Chả mĩ miều chung thủy mãi đi, rõ là lừa không xương. Mồm leo lẻo chê hết người nọ đến người kia, dám cạnh khố cả con này. Ừ, tôi xấu, tôi cũng chả làm gì mà lo, còn nó í à, tội trời ai mang, rồi chả được mà dài cổ, khô lưỡi mà nói.

Kiến: - Chị em với nhau, có gì bảo ban, bỏ quá cho nhau; chứ làm to chuyện ra, dân chúng họ nhìn vào, còn gì cái Ủy ban này nữa. Lãnh đạo phải làm gương, phải biết chùi nhọ cho nhau.

Chuối: - Ai chả biết thế, còn nó nó có biết đâu. Đây không phải là đũa hẹp bụng. Nó rát mặt tôi cũng chả mát mẻ gì. Mai kia thằng Lâm về, có mà chui xuống đất.

Kiến :(*Nghe tiếng ồn*) – Thôi, có người vào kia kìa (*thở dài*) cụ chủ tịch hôm nay lại đi họp huyện.

(*Hai dân quân xã, Hoa giải Năm vào, đám đông và trẻ con theo sau, tiếng lao xao “gián điệp, gián điệp”*)

Kiến: - Cái gì thế cô Hoa?

Hoa: - Báo cáo anh, phiên trực dân quân nhóm anh Liên phát hiện người này đi lang thang trên đường, hỏi giấy tờ, anh ta xin gặp lãnh đạo xã.

Năm: - Chào đồng chí?

Kiến: - Anh ngồi xuống (*đợi Năm ngồi*), giấy tờ anh đâu?

Năm: - Tôi bị trói chặt quá.

Kiến: - Anh xuất trình giấy tờ, chúng tôi sẽ cởi trói.

Liên: - Tôi và đồng chí Viên đã khám tất cả các túi của anh ta, không có tờ giấy nào.

Kiến: - Anh trả lời chuyện này thế nào?

Năm: (*ngộ ngậy*) – Tôi là Năm, Trần Văn Năm, đại úy, tiểu đoàn trưởng đoàn 30 thuộc trung đoàn Z.

Kiến: - Anh nói rõ, tại sao anh không có giấy tờ.

Năm: - Đồng chí cho nói đây trói một chút.

Liên: - Không thể được, anh này có nhiều hành động khả nghi, biết đâu chả giống tên gián điệp trên Kê, dùng gương xi nhan đánh tín hiệu cho máy bay. Chúng tôi theo dõi gần một tiếng mới quyết định bắt giữ.

Năm: - Tôi cùng anh hùng quân đội Lê Văn Thịnh ở làng Chiện.

Tiếng ở ngoài: Xã mình rồi

- Thịnh con nhà Tư Hòa đấy.
- Đúng thằng Thịnh là anh hùng rồi.

Kiến: - Mọi người trật tự. Thế đồng chí Thịnh đâu?

Nấm: - Hai chúng tôi đi từ chiến trường ra dự hội nghị anh hùng, chiến sĩ, chúng tôi đi ô tô.

(có tiếng cười)

Liên: - Thế ô tô đâu? (Quay sang Kiến). Lúc nãy anh ta cũng nói thế. Nhưng tin sao được.

Nấm: - Các đồng chí cho tôi ngụm nước, tôi khát quá.

Chuôi: (Rót nước) – Trước khi đủ giấy tờ, anh không được phép gọi chúng tôi là đồng chí (nâng cốc). Không thể nhập nhèm được. Hãy cứ khai thành thật mọi chuyện ra.

Nấm: (Nuốt nước) – Xe chúng tôi vừa đến một cái dốc giữa cánh đồng, tôi không biết chỗ nào, cũng gần đây thôi thì bị xẹt lốp. Hình như đâm vào bàn chông. Đang loay hoay tìm cách khắc phục thì có một tốp người, lúc đó trời còn tối, bất ngờ xông đến.

Kiến: - Anh bảo là bộ đội mà không có súng à?

Nấm: - Không kịp (thở dài) đồng chí Thịnh muốn tranh thủ về làng, thành ra...

Chuôi: - Anh về xã tôi để làm gì?

Nấm: - Đây là Chiện à?

Kiến: - Đúng rồi.

Hoa: Anh nói tiếp đi.

Chuối: - Sự việc như ban ngày. Rõ quá rồi còn gì, gián điệp một trăm phần trăm. Chắc là nắm được một số điểm ở xã mình.

Hoa: - Chị Chuối, cứ để nghe hết đã.

Chuối: - Nghe hết? Thời gian đâu. Theo tôi là cứ giải lên huyện.

Kiến: - Bình tĩnh đã. Anh ta nói rõ đến Chiện làm gì?

Nấm: - Chúng tôi muốn thông báo một vài trường hợp liệt sĩ để làm chính sách hậu phương.

Tiếng ồn từ ngoài vào: - Ai đấy, ai đấy?

Kiến: - Anh nói rõ xem nào?

Nấm: - Nếu đúng là làng Chiện thì có đồng chí Quang, Nguyễn Đức Quang và Lê Ngọc Lâm.

Tiếng khóc ở ngoài:- Quang con ơi, hóa ra mẹ mê đúng.

Chuối: - Các anh thấy chưa? Rõ ràng là luận điệu phản tuyên truyền, sự việc này giống như ở Đông Ngàn, cũng đóng giả bộ đội đi reo rắc hoang mang.

Kiến: - Đồng chí Chuối, xem xét cho kỹ.

Chuối: - Việc gì phải xem xét, theo tôi, cứ giải tên này lên huyện để trấn an lòng dân.

Hoa: Muốn gì cũng phải có đầu đuôi chứ. Nóng vội hỏng việc hết.

Chuối: - Đầu đuôi, cô nghe tin này chắc thích lắm hả. Nếu đúng thế thì tha hồ nọ kia, không sợ thằng Lâm về hỏi tội.

Hoa: (*Ngập ngừng*)- Chị nói ai mà độc địa thế.

Chuối: - Tao độc địa còn hơn đứa chữa hoang.

Kiến: - Đồng chí Chuối, đang giải quyết công việc.

Hoa: (*Đau đớn*) - Ai, ai. Tôi, tôi mà...

Chuối: - Liệu làm kiểm điểm đi, rõ xấu mặt, thế mà cũng nọ kia, xã đội, cấp ủy.

Tiếng ngoài: - Cô Chuối bảo ai chữa hoang.

Chuối: - Nhìn thì biết. Còn ai vào đây nữa.

Tiếng ồn ào: - Cô Hoa? Xã đội mà chữa hoang à? Góm mặt nhỉ?

Hoa: - Không ngờ, không ngờ.

Liên: - Báo cáo anh Kiến, có lẽ cứ nhốt tên này lại, đợi xin ý kiến bác Vịnh.

Kiến: - Đành vậy thôi, chứ bây giờ giải quyết sao nôi.

Nấm: - Các đồng chí, các đồng chí, tôi thực sự bị oan.

Dân quân 2: - Giam chứ ạ? (*Kiến gật đầu*) Đi, không giấy, không tờ, oan nôi gì (*bảo mọi người*). Nào các ông các bà tránh ra một tí.

Kiến: - Canh giữ cẩn thận.

Dân quân: - Anh yên tâm, em mà canh thì kiến cũng không xênh được (*ra*).

Kiến: - Chán quá, thật không ra làm sao cả.

Chuối: - Có gì mà chán. Anh chả bảo tôi sợ nó nói sau lưng. Tôi nói thẳng với cô ta rồi đấy, để làng nước gồm mặt ra. Đồ giả dối, dĩ thỏa.

Hoa: (*Đứng phắt dậy*) – Chị Chuối, tôi không giả dối, không dĩ thỏa với ai cả. Nhưng trời ơi (*chạy ra ngoài*)

Màn

CẢNH X

Trong cổng ngằm giữa đồng, đầu Lâm trùm kín túi cao su chỉ để lộ hai con mắt ngòi đôi diện với Thịnh mồm bị nhét khăn tay đang bị trói ngòi tựa lưng vào thành cổng.

Lâm: (*tự nhiên cười thật to, thò tay vào túi lấy ra một chiếc khăn đặt trước mặt Thịnh*)

Thịnh: (*Cúi sát đầu nhìn chăm chú*) – Ồ

Lâm: Hơi tối hả (*Rút bật lửa, đánh vào khăn tay rút khăn ở miệng Thịnh ra*) – Thế nào?

Thịnh: - Nhận ra rồi, chiếc bật lửa, chiếc khăn tay. Thế là thằng Lâm. Khổ mày quá Lâm ơi. Số mày sao tòi tệ thế. Súng đạn chiến trường không thể giết được mày, thế mà về đến đây chỉ ba bước đến làng (*gồng lên*). Đồ khôn nạn, chúng mày là đồ khôn nạn (*gục xuống*) lũ ăn cướp dã man.

Lâm: (*giả giọng khác*) – Thằng Lâm là thằng nào?

Thịnh (*Ngửng lên*) – Là bạn tao, là đồng đội của tao.

Lâm: - Bé mồm chứ. Đồng đội gì lại hại nhau thế?

Thịnh: - Không phải tao, không phải tao. Tao cứ gào lên cho mọi người biết, chúng mày sẽ chết.

Lâm: (*cắm con dao đi vào cổ Thịnh*) – Không sợ à?

Thịnh: (*giãy giụa*) – Có gì để mà sợ. Đồ ăn cướp.

Lâm: (*Bật cười, rút dần túi cao su*) – này Thịnh.

Thịnh: Ở kia Lâm, đúng là mày đây ư?

Lâm: - Tao đây, đúng là Lâm đây.

(*Cởi trói cho Thịnh*)

Đừng giận tao, tình thế nó bắt tao phải thế (*rút bao thuốc*). Hút đi đã. Có đói không?

Thịnh: (*Rút thuốc*) – Mày làm gì ở đây.

Lâm: - Ăn cướp, trôn lột (*Chạy vào góc hang lấy ra gói giấy bọc thịt và chai rượu*). – Nào, mừng hai thằng mình gặp nhau (*trâm ngâm*). Uống một tí để nhớ thằng Quang. Thỉnh thoảng tao có gửi tiền qua bưu điện cho mẹ nó. Bà ấy vẫn hy vọng. Tao lo hết, làm tất cả cho cụ đầy đủ (*thở dài*). Vẫn biết tiền bạc, châu báu cũng không thể nào thay thế được đứa con. Số mệnh nghiệt ngã đã troid buộc xô đẩy tao đến bước này.

Thịnh: - Tao không thể tưởng tượng.

Lâm: - Uống đi đã. Mày bây giờ là anh hùng rồi hả. Còn tao là kẻ cướp.

Thịnh: - Chuyện ấy không phải do tao. Còn mày, tại sao không về làng?

Lâm: - Tao còn gì để mà về. Tao bị chúng mày, à không, thằng Năm bóc tuột tất cả, lại còn bị xù bản nữa chứ. May có mày, thằng Định, thằng Thúy tha cho. Hai thằng thế nào rồi.

Thịnh: Chúng nó hy sinh ngay đợt tấn công cuối cùng để cứu Ba Sanh. Mày đoán không sai. Ba Sanh là điệp viên của giặc. Vì thế, kỳ này, tao với ông Năm...

Lâm: - Hừ, tao biết, thằng Năm sai, tao đúng nhưng nó là cấp trên, là thằng quyết định, tao là thằng lính. Lính đúng thì có ý nghĩa gì với quan.

Thịnh: - Ông Năm hối hận lắm.

Lâm: - Hối hận mà làm gì. Nó làm tao sống mà như chết. Tao tồn tại trên đời mà chỉ là cái bóng. Không tên tuổi, không giấy tờ, muốn sống làm người bình thường phải chui nhủi. Mày bảo tao về làng sao được, bố mẹ tao nhục. Hoa nhục, tao như vết nhọ không thể rửa được trên trán mọi người, tao như bóng đen trên mặt đất. Tao phải sống kiếp sống của một con chuột, con rắn, con,,,(*ngừng*) mày ăn đi chứ.

Thịnh: - Được rồi, kỳ này đơn vị cử tao với ông Năm về xác định lại cho mày và thằng Quang.

Lâm: - Tao biết rồi, để làm gì, cái cốc bị đập vỡ có hàn lại cũng là cốc vỡ. Thằng Quang thì khỏi nói, Còn tao, tao còn sống, còn thở, còn đúng là một thằng người sờ sờ thế này mà chúng mày lại bắt tao là liệt sĩ. Một từ về vang hay nói khác đi là chúng mày khép tao vào hàng ngũ những thằng đã chết (*gâm lên*). Tao đã chết đâu. Trái tim tao vẫn đang đập, tao không cần cái vỏ đầy mùi tử khí ấy (*rũ xuống*).

Thịnh: - Tao sợ nhất là mày chết thật, còn bây giờ đợi lúc nào thuận tiện.

Lâm: (*Ngẩng lên cười*) – Đợi thuận tiện, chiến tranh và ngay cả cuộc sống này có lúc nào thuận tiện, chỉ ngày một khó khăn hơn. Thế thì lúc nào tao là người thực sự như trước đây. Mẹ khi, tao bảo thằng thủy thủ, thằng Thọ rên lệt hết giấy tờ của thằng Năm, rồi thả nó vào làng mình. Không giấy tờ, không tước vị, trần xì là một con người, xem thằng Năm ra sao. Tiểu đoàn trưởng hả? Ngay đến đại tướng cởi trần trùng trục mặc quần đùi đi vào chợ cũng chẳng hơn một thằng điên.

Thịnh: - Mày trả thù nó à?

Lâm: - Tao mở mắt cho nó, để nó biết nó là ai, giá trị nó thế nào. Gần một năm qua, vì nó, tao khổ đến đâu, lén lút, lẩn tránh ngay giữa quê mình. Ai muốn thế (*thì thâm*), sáng nào nằm ở dưới công nghe tiếng giục trâu cày bừa, tiếng người reo mạ, tiếng trẻ con chăn trâu nô đùa tao thèm quá,

Thịnh: - Mày không thể sống mãi thế này được. Mày đi với tao, cùng về làng.

Lâm: - Để làm gì?

Thịnh: - Tao nghĩ ra rồi. Mày bảo bọn bạn mày trả tao chiếc ô tô, mày mặc quân phục vào, hai đứa mình cùng về, coi mọi việc vẫn bình thường, tao sẽ liệu cách giải bày.

Lâm: - Giả dối, điên đảo hết.

Thịnh: - Mày nghe tao, không còn cách nào khác nữa, phải tạm thời thế đã (*nghĩ*). Sau đó mày lại từ biệt gia đình trở về đơn vị, bố mẹ mày, cái Hoa sẽ không còn bị...

Lâm: - Vài đêm Hoa lại ra thăm tao. Hoa biết hết rồi.

Thịnh: - Đành thế thôi, nghe tao đi, lần này nữa. Giấy tờ của chúng tao đâu?

Lâm: - Đây

Thịnh: - Tất cả à?

Lâm: - Ừ (*gần giọng*). Tao là liệt sĩ đúng không? (*Đau khổ*). Cả đời một con người, sinh mệnh một thằng người mà chúng mày làm như con bài, muốn lật mặt nào thì lật. Lại phải giả dối, cả tao và mày, thằng Năm hại tao, ai kết tội nó. Còn thằng Quang? Tội của tao. Tao đã vô tình giết nó (*cười*) trời ơi, trời.

Thịnh: - Lâm, Lâm, cứ thế đã (*nắm vai Lâm*) mày hiểu không? Tao van mày, mặc quần áo vào đi.

Lâm: - Còn lũ bạn tao, chúng nó cũng có muốn làm kẻ cướp đâu, toàn những thằng tài, giỏi, thông minh.

Thịnh: - Cứ bảo chúng nó chờ, có dịp nào (*thở dài*)

Lâm: - Phí quá, phí quá, những con người, những con người bị bỏ phí.
(*Mặt nhăn lại rên rỉ*)

Màn

CẢNH XI

Tại văn phòng ủy ban làng Chiện. Một cuộc họp

Chuối: - Các đồng chí thử tính xem. Sự việc của cô Hoa sẽ gây ra tác hại như thế nào? Nhân dân còn ai tin tưởng cán bộ lãnh đạo xã nữa. Người đảng viên trước hết phải gương mẫu và đạo đức, đảng này...

Ông Vịnh chủ tịch xã: - Tác hại không nhỏ đâu, làm xã đội trưởng dân quân, mang danh người yêu là bộ đội, cả làng, cả xã đều biết. Thế mà cô bôi giơ trát trấu vào anh em tôi, còn ai dám cho con cái vào du lịch đi canh gác nữa. Lại còn, lại còn... chính sách hậu phương xã mình kỳ này coi như nước lã ra sông.

Chuối: - Sớm muộn huyện sẽ biết, lúc đó trên đánh giá phong trào của xã ta còn ra thế thống gì nữa.

Ông Vịnh: (*đập bàn*) – Dân chủ quá đà thật. Ngày xưa cạo trọc đầu, đeo mo vào mặt (*nhìn Hoa gục mặt khóc*). Oan ức nổi gì mà khóc. Úi già tưởng đáng giá cá cơm lắm hả. Cô mà là con tôi thì... Bực thật, bực quá, hại không biết để đâu cho hết cái hại cho phong trào.

Chuối: - Phải bắt cô Hoa khai rõ, cô ăn nằm với ai, ngày nào, giờ nào cho cụ thể, để tập thể còn biết, xem nguyên nhân khách quan, chủ quan ra sao.

Ông Vịnh: - Ừ, nói đi, nói rõ vào. Để tôi còn giải thích cho dân chúng biết. Cô khai đi.

Chuối: - Tự nguyện hay bị cưỡng hiếp.

Ông Vịnh: - Dân quân, súng ống kè kè không thể bị hiếp được. Thôi nói đi, nói ngay đi, xong còn làm cái phương án quản lý ngành nghề, bảo mật phòng gian (*gọi với*). Bà Đào ơi.

Bà Đào: (*ở trong phòng*) – Gì đấy.

Ông Vịnh: - Hôm nay họp lâu, bà mở gà nấu cháo nhé. Ba con, cỗ cánh khá nhiều, mua thêm chai rượu. Rượu nhà Cúc chứ đừng mua rượu nhà Xứ bang. Nào cô Hoa thành thật khai báo ra.

Anh Kiến: Cá đồng chí cứ bình tĩnh để đồng chí Hoa suy nghĩ đã.

Ông Vịnh: - Anh tả khuynh nó vừa chứ, việc gì mà suy nghĩ đã, có suy nghĩ thì không đến nỗi điều nọ, tiếng kia. Đấy, làm lung lay, xói mòn phong trào của xã, mai kia xét cò, xét bằng khen, ai người ta tính đến cái xã Chiện này nữa. Chẳng thà cô ấy là dân đen thì có xấu chỉ xấu một nhà, một chi, một nhánh, cùng lắm một dòng họ. Đảng này lại là đầu ngành, lại nằm trong thường vụ. Có khổ không cơ chứ.

Chuối: - Chẳng thế mà an ninh xã ta mấy tháng nay rối tinh, rối mù cả. Tôi biết nó ứng ngay vào thời gian cô Hoa lãng nhãng đến nỗi mang thai. Ôm nhau thì nghĩ gì đến tuần tra, canh gác. Đến kẻ gian, người lạ, mắt đâu, tai đâu, bịt hết cả rồi mà.

Anh Kiến: - Phụ nữ với nhau mà sao cô nữ...

Cô Chuối: Anh nói cho cẩn thận, hay là của anh nên anh bao che.

Kiến: - Cái cô này, tôi không bao che, nhưng xét việc gì cũng nên đứng cả bên tình bên lý.

Ông Vịnh: - Tình đấy. Anh xem tình cho lắm vào, ẽnh bụng lên, ai chịu trách nhiệm hay lại đến tôi. Đi họp trên huyện cứ phải chường mặt ra. Lúc ấy tôi chỉ muốn có cái rá, cái rỏ đập lại. Thôi nói xa nói gần gì, biện pháp chủ yếu bây giờ là cô phải nói rõ, thẳng nào đã đi lại trái phép với cô!

Cô Chuối: - Đúng rồi. Ăn nằm mấy lần, ở đâu phải khai cho chi tiết cụ thể, có thể tổ Đảng mới đánh giá hết sự việc lên chi Bộ, Đảng bộ có điều kiện giải thích được cho mọi người. Nào, cô nói đi, khóc lóc không ai thương đâu.

Hoa: (*Ngẩng đầu lên*) – Tôi không cần ai thương cả.

Chuối: - Ờ thế thì nói đi, nói ngay đi.

Ông Vịnh: - Cô Chuối chuẩn bị giấy ghi chép cho kỹ vào, coi như biên bản. Nào bắt đầu đi. Thằng nào, người làng hay thiên hạ (*im lặng*)

Hoa: - Tôi không nói

Chuối: -Bác Vịnh thấy chưa? Ngoan cố, bảo thủ thế đấy.

Ông Vịnh: - Cô không nói

(*Hoa lắc đầu*)

Ông Vịnh: - Dứt khoát không nói, không khai.

Hoa: - Mặc kệ tôi, việc tôi làm tôi chịu, không hệ trọng, liên quan gì đến ai.

Chuối: - Hừ, hừ.

Hoa: (*Cố nhịn không được*) – Chửi thì đẻ, không phải ghẻ đâu mà sợ lây.

Ông Vịnh: - Cô phát biểu hay thật đấy, cô chửi hoang có xấu ít, thì Đảng ủy, Ủy ban và cả chúng tôi xấu nhiều, thế mà cô ăn nói như thế tức là tự cô đã gây ra hết cái sai này đến cái sai khác.

Hoa: - Tôi chịu hết kỷ luật

Chuối: - Việc đó thì rõ rồi, nhưng tổ Đảng muốn biết thằng nào đã...

Ông Vịnh: - Đứng đấy, nhanh lên, còn cắt cử dân quân giải tên gián điệp lên huyện. lằng nhằng quá, tai họa quá, phong trào xã đang thuận lợi, thế mà (*quay ra sau*). Nhớ lấy lá chanh bà Đào nhé, thịt gà mà tứ thời quên lá chanh.

Chuối: - Cô bướng bỉnh- ngoan cố không khác thằng gián điệp vừa bị bắt. Laonh quanh, trí trá.

Hoa: (*gào lên*) – Mặc kệ tôi, tôi là cái gì mà các ông các bà rủa róc (*đứng dậy*). Tôi chẳng cần gì hết, tôi trả hết chức tước, tội...

Ông Vịnh: - không phải rủa tuột là xong đâu.

Một dân quân vào: - Báo cáo các đồng chí thằng Thịnh con bà Tương

Chủ tịch xã: - cái gì, cái gì?

Dân quân: - Hai đồng chí bộ đội về làng thăm xã nhà, để xe ở dốc đá kia kia. (*Chủ tịch xã, mọi người nhìn ra*)

Ông Vịnh: - Ờ thằng Thịnh, cả thằng Lâm nhà Tư Khoai (*hoan hỉ*). Thằng Thịnh bây giờ là anh hùng quân đội đấy. thôi, hoãn việc này đã.

Chuối: - Sao, hoãn à. Không triệt để gì cả.

Ông Vịnh: - Thôi, cô dọn dẹp đi. Kiến, cậu đi thông báo cho một số cán bộ để đón họ vào. Vào gần quá rồi (*quay sang Hoa*). Còn cô, tạm thời vẫn điều hành dân quân, đợi anh em đến làm hai hàng danh dự, nhớ cho bông súng, chọn những khẩu đẹp đẹp một tý. Cả huyện, cả tỉnh mới có một anh hùng quân đội, cô hiểu chưa. Làm ù lên.

Hoa: - Tôi chẳng làm gì cả. Tôi...(*cô gục xuống ngẩng lên lấp bắp*) anh Lâm, anh...

Ông Vịnh: - Cô cố tình nhằm lúc này để hại tôi đấy à.

(*Thịnh, Lâm quần áo nghiêm chỉnh bước vào*)

Thịnh: - Chào bác, chào các anh các chị

Ông Vịnh: - Trời ơi, vinh dự quá, vinh dự quá. (*Nắm hai tay Thịnh lắc lắc*). Sao các cậu không báo trước để xã long trọng đón rước.

Kiên: - Tân tới quá nhỉ. Anh hùng quân đội hả Thịnh? Xã ta vinh dự, mát mặt vì mày, à vì đồng chí đấy.

Hoa: - Anh Lâm, anh Lâm.

Chuối: - Mĩ miều gì nữa mà Lâm với liếc, có mà đào lỗ chui xuống đất.

Ông Vịnh: (*Phẩy tay ra hiệu cho Chuối*) – Hai đồng chí ngồi đi. Cô Chuối pha trà, cho loại ngon tiếp cán bộ huyện trở lên nhé. Bét cũng phải Hà Giang phân loại đấy.

Chuối: - Vâng, có ngay đây.

Ông Vịnh: - Việc hai đồng chí (*cao giọng*). hai thanh niên, hai đứa con yêu tú của xã ra đi hôm nay trở về thăm quê nhà là một động viên rất lớn đối với bà con (*chợt nhớ*) à, hình như các đồng chí chưa về nhà.

Thịnh: - Vâng, chúng tôi vào thẳng đây, vì có việc cần giải quyết gấp.

Ông Vịnh: - Các đồng chí, nhất là đồng chí Thịnh hiện nay không chỉ riêng của gia đình các đồng chí mà còn của toàn xã, vì vậy, gia đình phải đặt sau.

Kiến: - Hôm xem báo cáo, thấy tên cậu, tôi không tin lắm, mãi sau nhìn kỹ ảnh mới nhận ra. Sao không đưa cái ảnh nào beo béo một chút cho nó oai, cái ảnh đăng báo gây quá.

Ông Vinh: - Cháu không có kinh nghiệm, chứ như bác hôm huyện về lấy ảnh để niêm yết với hội đồng nhân dân, bác đưa cái chụp cách đây hai mươi năm. Gớm ai cũng khen là trẻ đẹp hơn người thật nhiều. Có thể mới tác dụng.

(Dân ồn ào phía ngoài)

Ông Vịnh: - Bà con dẹp ra cho thoáng đi, anh hùng Lê Văn Thịnh con bà ba Tương xã ta về thăm làng. Đề đồng chí nói chuyện với Ủy ban trước, chiều nay hoặc ngày mai xã tổ chức mít tinh trọng thể để bà con cùng chia vui. Cả đồng chí Lâm con ông Tư Khoai cùng đơn vị hả (*Thịnh gật đầu*) đồng chức gì rồi.

Chuối: - Mời hai anh xơi nước, ở nhà nhiều chuyện bất ngờ lắm đấy.

Thịnh: - Vâng, mời các bác, các anh, các chị. Kìa Hoa, sao thế?

Kiến: - Cô ấy xúc động đấy mà.

Ông Vịnh: - Thôi mọi chuyện để khi khác. Cô Hoa, cô cho đi tập trung dân quân chuẩn bị chào mừng (*Ngoảnh lại Lâm và Thịnh*). Xin báo cáo hai cháu thế này, hai cháu về làm về vang xã, bác rất mừng. Kỳ này với động lực thúc đẩy của hai cháu sẽ động viên nghĩa vụ thóc không thiếu một cân, quân không thiếu một người đó là một. Cái thứ hai, hôm qua dân quân xã ta, do tổ cậu nào nhỉ?

Kiến: - tổ cậu Lý bắt được một người.

Ông Vịnh: - Nói toạc ra là một gián điệp mặt đất thực thụ, giả danh bộ đội.

Chuối: - Không giấy tờ, quần áo chỉnh tề lắm.

Thịnh: - Bây giờ anh ta ở đâu?

Kiến: - Báo cáo đi Lý

Lý: - chúng tôi nhốt ở nhà kho hợp tác cạnh kho phân hóa học, định chiều nay giải lên huyện.

Thịnh: - Có thể cho chúng tôi gặp mặt được không?

Ông Vịnh: - Được quá đi chứ, các cháu có kinh nghiệm, các cháu tra xem hẩn lợt (*bảo Lý*) đi đi nhanh lên (*Lý ra*) phải hỏi cho ra ngành ra ngọn xem hẩn lợt vào xã ta với mục đích gì? Thám thính ở đâu.

Chuối: - Các anh về bao giờ mới đi?

Thịnh: - Dăm hôm chị ạ

Ông Vịnh: - Kia Hoa, cô đi đi chứ

Hoa: - Tôi chả đi đâu cả

Ông Vịnh: - O, cái cô này lạ quá

Chuối: - Còn ngượng

Ông Vịnh: - Cô Chuối

Hoa: - tôi chả có gì để ngượng cả

(*Dân quân giải Năm vào*)

Năm: - Thịnh, bảo họ cởi trói cho tôi

Ông Vịnh: - Kìa, sao nó biết tên cháu?

Lâm: - Hay thật, hay thật

Nấm: (*bây giờ mới thấy Lâm*) – Trời ơi Lâm, Lâm vẫn sống à?

Lâm: - giết một con người có phải dễ đâu

Thịnh: - Nhờ các anh các chị cời trói cho đồng chí Nấm.

Ông Vịnh: - Sao lại cời trói, tên gián điệp này?

Thịnh: - Bác ạ, anh ấy không phải là gián điệp đâu mà là Đại úy Nguyễn Văn Nấm tiểu đoàn trưởng của chúng cháu đây.

Kiến: Thẻ giấy tờ đâu? Tôi không hiểu được. Một người như thế, mà lại không có gì trên người.

Thịnh: (*rút giấy tờ trong túi ra*) – Tất cả giấy tờ đây.

Ông Vịnh: (*Đeo kính đọc giấy tờ, nhìn người*) – Đúng rồi, y hệt anh ta, của đồng chí (*Chuyển cho Kiến*) các cậu xem thử, giấy tờ hợp lệ.

Kiến: - Nhận dạng đúng. Sẹo dài hai phân cách đuôi mày bên phải (*đi lại bên Nấm*). Đúng rồi, thôi cời trói cho đồng chí ấy. Thời chiến, thành thử. Đồng chí thông cảm.

(*Dân quân cời trói*)

Nấm: (*Ruổi tay*) – Chỉ bị giam một hôm nữa, tôi chết ngạt mùi thuốc sâu mất.

Lâm: - Thằng ngu, thằng khốn, đưa đỡ, đưa hay không giấy tờ vỏ bọc, cũng chỉ là thằng người, ai nhận nó, ông Nấm thấy chưa?

Nấm: (*lúng túng nhìn Lâm*): - Đúng là cậu u Lâm?

Lâm: - Chả tôi thì ai vào đây, còn anh, một thằng ngu, vì ngu nên độc ác. Anh cố đẩy tôi đến lỗ huyết, tôi bật dậy. Nếu không có bè bạn (*lắm bắm*) chúng nó bảo tôi chạy đi thì bây giờ... tao, tao đây chỉ còn là một bộ xương giữa rừng.

Nấm: - Tôi hiểu, nếu anh có thể tha thứ, hoàn cảnh lúc đó.

Lâm: (*cười gằn*) – tha thứ, tha thứ. Nếu tao chết, ai tha cho tội lỗi của mày, chỉ cần một lời cầu mày mà tao (*xô đến phần uất*)

Thịnh: - Lâm nghe mình

Ông Vịnh: (*Ngõ ngang nhìn tất cả*) – Các anh nói gì thế, rồi như canh hẹ thế này. Thịnh, nói cho bác hiểu đi

Hoa: Anh Lâm

Chuối: không biết xấu hổ

Lâm: - Ai phải xấu hổ

Chuối: - Hỏi người yêu của anh ấy. Cô xã đội trưởng Hoa ấy

Ông Vịnh: - Thôi, đừng nói nữa

Chuối: - Tôi không quen nói dối. Anh Lâm ạ, xã đội trưởng dân quân làng Chiện (*lờm*) anh nhìn thì biết, nhục chưa, biêu riêu chưa.

Hoa: - Chị không cần nói nữa (*chỉ Lâm*). Cái thai trong bụng tôi là của anh Lâm.

Chuối: (*ngạc nhiên*) – Buồn cười chưa, liêu lĩnh chưa. Không còn liêm sỉ gì cả. Anh Lâm nghĩ thế nào?

Lâm: - Vâng, của tôi đây (*cởi áo bộ đội ra*) ở đây tôi việc gì phải giả dối nữa.

Thịnh: - Lâm, xin cậu để tôi nói đã, cứ từ từ, bình tĩnh.

Lâm: - Mà cứ để yên, tao có trách nhiệm đối với đời tao chứ. Tao thích nói thật...Bác Vịnh nghe đây, các anh các chị nghe đây: Cách đây gần một năm, tôi bị kết án tử hình, do thằng này đây (*chỉ Năm*) chỉ vì tôi linh cảm, phát hiện một chỉ huy là một tên chui vào hàng ngũ của ta. Thằng Thịnh khi đi bắn tôi đã tha cho tôi. Tôi tìm được về làng, bị bắt ở Nam Hà. Tôi trốn nhà giam rồi làm kẻ cướp, bà tí Rôm, ông Lý Nghiêm buôn trâu, lão Thí bò đái ở dưới Vệ do bọn tôi trấn lột đây.

Chuối: - Thảo này, hèn nào, dân quân xã không bắt được.

Kiến: - Im đi đã

Lâm: - Hoa bí mật ra thăm tôi. Cái thai trong bụng cô ấy là của tôi. Chuyện là như thế đấy. Tôi là thằng ăn cướp, chứ chả là gì cả, tùy xã xử lý...

Ông Vịnh: Đúng thế à?

Thịnh: - vâng, thật đau lòng vì những hiểu lầm ở mặt trận

Ông Vịnh: Thế sao (*hỏi Năm*) còn đồng chí, tôi vẫn thấy đầu óc rồi mù lên.

Năm: - Lâm trả thù tôi. Cố bắt tôi bằng được, lấy hết giấy tờ, thả tôi trên cánh đồng, sau đó mọi người biết đó (*ngồi xuống, tự rót nước*). Con người chả là cái gì hết,

Lâm: - Tôi sẽ nói nốt để tôi nhẹ nhõm, thằng Quang, chỉ khổ thằng Quang, vì tôi.

Thịnh: - Lâm, Lâm ơi có tất cả đây rồi. Vì tao, vì cả thằng Quang, nó có giận mày đâu.

Lâm: - người chết không biết giận

Kiến: - Quang nào, Quang nhà bà Bình ấy à?

Lâm: - Nó là liệt sĩ rồi, Quang ơi, ngờ đâu.

Chuối: - Trời ơi, sao thế, Quang. Quang em tôi, gì tôi chỉ có mình nó.

(Mọi người ồn ào rồi lặng đi)

Hoa: *(Cởi bao đạn đeo quanh người)* – người ta cho em là hư hỏng. Tôi trả tất cả cho các vị

Lâm: - Ủ, trả lại hết đi em

Thịnh: - Trả lại hết *(đang bản thân)*

Nấm: - Nếu tôi cũng làm được như thế. Vì tôi cũng vô nghĩa lý nếu như...

Ông Vịnh: - Không được, không được. Làm thế thì xã ta còn cái gì nữa. Mất anh hùng thì mất hết vẻ vang, danh dự. Còn một bằng bê quay, mà ai biết, ai chứng nhận. Tôi cấm mọi người thì thào, không phải thế, không phải thế. Thịnh ơi, Lâm ơi, cả con Hoa nữa, mọi người vì tôi, vì xã mình. Bao nhiêu năm nay làng Chiện này có thua kém ai, còn chuyện này trực trực một chút thôi. Thời chiến mà lại.

Lâm: -Chiến tranh đào xới hất đổ, trộn nháo nhào tất cả. Chỉ có chiến tranh mới làm cho mọi sự nhôn nháo là có lý (*ôm vai Hoa*). Các vị cứ ở đây, vì các vị còn cần thiết. Còn mình về đi em.

Hoa: - Vâng, về đi anh

Ông Vịnh: - Hai cháu (*Ông gọi với khi hai người đi qua sân khấu*)

Thịnh: - Còn chúng ta?

Ông Vịnh: - Bác nói rồi, Thịnh hiểu cho bác, cứ ở lại đây đã, bàn bạc cho kỹ. Ai mất mát, ai thiệt thòi? Xã, rồi hợp tác xã sẽ đền bù hết, bác nói thật mà.

(*Hậu trường ồn ào*)

Tiếng bà mẹ: - Quang con ơi, con bỏ mẹ con đi thế này ư?

Ông Vịnh: - Cô Chuối ra dìu bà Ba vào đây. Khổ, chiến tranh là mất mát (*quay sang Thịnh*). Đưa cho bác cái bằng liệt sĩ, nhanh lên. Khổ quá, khổ quá. Mỗi người đều phải chịu một tý, ừ bom đạn, giặc giã mà lại, nếu không có chiến tranh thì...

(*Màn buông khi chủ tịch Vịnh nhìn thấy Chuối đang dìu bà mẹ vào*)

Màn